novice

Leto VII. - št. 37 KOČEVJE 14. septembra 1962 Cena 20 din

S SEJE ObLO KOČEVJE

Pošta, šolstvo, socialno zavarovanje in...

ENOMINUTNI MOLK

Takoj na začetku seje so odborniki obeh zborov počastili spomin odbornika Petra Drnovška, ki se je avgusta smrtno ponesrečil.

ZA ŠOLSTVO NI DENARJA

V skladu za šolstvo trenutno ni dovolj sredstev. Vzrok za »sušo« je, da večina podjetij ne odvaja redno (nekatera pa sploh ne) tistih 80 odstotkov od sredstev za izobraževanje strokovnih kadrov (ki znašajo 1 odstotek bruto osebnih dohodkov in gredo iz materialnih stroškov). Kljub temu, da je bila ta razdelitev določena z občinskim planom in da je občinski ljudski odbor na predzadnji seji ponovno pozval podjetja, naj ta sredstva redno odvajajo na sklad za finansiranje šolstva, se večina podjetij ni držala sklepa in plana. Tako so podjetja vplačala letos od predvidenih 20 milijonov dinarjev v sklad le 3 milijone 800.000 dinarjev.

Odborniki proizvajavne skupine so obrazložili, da razen občinskega ljudskega odbora, ki naj bi mu (kot predvideva družbeni plan), podjetja odvajala 80% sredstev za strokovno izobraževanje kadrov, zahtevajo 50% teh sredstev še nekatere zbornice (za šolanje vajencev). Razen tega pa imajo tudi podjetja sama potrebe po teh sredstvih za izobraževanje v podjetju (tečaji, seminarji, predavanja itd.). Zastopnik sklada za finansiranje šolstva pa je povedal, da tudi sklad odvaja zbornicam sredstva za vzgojo vajencev, zato bi bilo nujno z zbornicami rešiti, kdo jim bo plačeval vzgojo vajencev.

ObLO je sklenil, da gospodarske organizacije morajo vplačati čimprej s planom predvidena sredstva skladu za šolstvo.

SKUPNI ZAVOD ZA KOČEVJE IN RIBNICO

Po razpravi in poročilu o reorganizaciji službe socialnega zavarovanja so odborniki sklenili, da naj bi imeli za območje Kočevja in Ribnice eno komunalno skupnost; da naj bi Svet za zdravstvo pregledal stroške za zdravstveno varstvo, ugotovil, zakaj naraščajo in predlagal, kako bolje urediti zdravstveno službo; da naj občinski ljudski odbor priporoči gospodarskim organizacijam, naj začno razpravljati o spremembah v socialnem zavarovanju in kako znižati stroške za zdravstveno varstvo in da naj bi se kmetijski zavarovanci vključili v lastno komunalno skupnost, ki bo za področje okraja ena sama.

POŠTA BO

Odborniki so tudi potrdili predloge Sveta za industrijo in obrt, ki so se nanašali na gradnjo nove pošte. Poštno poslopje bodo začeli graditi torej že letos, vprašanje finansiranja pa bo tudi rešeno v kratkem.

IZ 3 NA 4 ODSTOTKE

Ljudska skupščina LRS je izdala odlok, da se prispevek, ki se plačuje v rezervni sklad LRS za potrebe gospodarskih organizacij, lahko predpiše do stopnje 5% od doseženega čistega dohodka gospodarskih organizacij. Gospodarske organizacije so doslej plačevale po 3% tega prispevka: od tega je dobila polovico republika, polovico pa je ostalo občini za sklad skupnih rezerv gospodarskih organizacij. Zdaj pa zahteva vse 3% zase, zato je občinski ljudski odbor na zadnji seji sklenil, da poviša odstotek prispevka na 4%, da bo tako 1% ostal na skladu skupnih rezerv. Ta sklad je namreč ustanovljen zato, da se lahko pomaga gospodarskim organizacijam, ki trenutno zaidejo v težave s premostitvenimi krediti, dotacijami in podobno.

VOLITVE, RAZREŠITVE, IMENOVANJA

Občinski ljudski odbor je na zadnji seji sklepal tudi o nekaterih razrešitvah in imenovanjih:

Dolžnosti predsednika Sveta za šolstvo je bil razrešen Franc Galič, ker odhaja na novo službeno mesto, za novega predsednika pa je bil imenovan inženir Savo Vovk.

Dosedanja predsednica Sveta za socialno varstvo in varstvo družine Ančka Nagode, se bo preselila, zato je bil na njeno mesto imenovan Božo Resinovič.

Tudi Lojze Rauh, načelnik splošnega oddelka pri občinskem ljudskem odboru, odhaja na novo službeno dolžnost, zato je bil na njegovo mesto imenovan kot vršilec dolžnosti Emil Lorber, dosedanji referent imovinsko pravnih zadev.

Tudi v komisiji za narodno obrambo so razrešili tri člane zaradi preobremenjenosti in odhoda v šolo ter namesto njih imenovali tri nove.

O ODBORNIKIH, KI NE PRIHAJAJO NA SEJE

Mandatno imunitetni komisiji obeh zborov sta na zadnji seji podali poročilo o udeležbi odbornikov na sejah. Ugotovili sta, da udeležba odbornikov na sejah ni bila zadovoljiva. Od 42 odbornikov splošnega zbora je prišlo povprečno na vseh 37 sej po 26 odbornikov. Od sej jih je povprečno izostalo več neopravičeno kot opravičeno. Enajstim odbornikom, ki so 6 do 15 krat neopravičeno izostali, so poslali vprašanje, zakaj ne prihajajo na seje. Odgovorili so le 4 odborniki (da jih je zadržalo delo, bolezen, službeno potovanje in podobno), ostali pa sploh niso odgovorili. Tudi v zboru proizvajavcev položaj ni boljši, saj ima en odbornik celo 22 neopravičenih izostankov. Občinski ljudski odbor bo obvestil volivce volivnih enot, katerih odborniki ne prihajajo na seje. Volivci naj bi vsaj v bodoče bolj premislili, kdo naj jih zastopa v občinskem ljudskem odboru. Izvolili naj bi ljudi, ki bi bili voljni delati, ki bi imeli čas in ki bi redno prihajali na seje. Nedelavne odbornike bi bilo nujno odpoklicati in izvoliti nove, vendar se to v sedanjem mandatnem obdobju, ko so pred vrati nove volitve, ne izplača, ker bi bilo preveč stroškov.

STANE JARM: MATERI TALCEV, 1961, LES, ŽELEZO. Delo je dobilo od republiškega odbora za proslavo 20-letnice revolucije drugo nagrado za kiparstvo. - »Jarmova rešitev prinaša v kiparstvo novo kompozicijo, ki dosega svoj dramatični učinek s kombinacijo lesa in železa, z zbliževanjem ekspresivnih glav in trde železne ploskve. Stilizirani glavi obeh mater sta iz individualnega dvignjeni kot predstavnici vseh žalujočih v skoraj simbolični podobi. Brez patosa tragični figuri sta tudi kiparsko originalno rešeni, spominjata na ljudsko umetnost in izdajata pri vsej splošnosti neko toplo lokalno pripadnost.« (Iz obrazložitve žirije.)

OBISK PRI KIPARJU S. JARMU (Članek na 4. strani)

Spremembe v zdravstvenem zavarovanju delavcev

Z novim zakonom o organizaciji in finansiranju socialnega zavarovanja je postalo zdravstveno zavarovanje delavcev komunalna služba in se bo opravljala v komuni, kot se že sedaj opravlja zdravstvena služba. Vključevanje zdravstvenega zavarovanja v komunalni sistem pomeni, da postaja zanimanje in vpliv zavarovancev nad izvajanjem te službe vse večji. Pokazala se je zlasti potreba po štednji in racionalnejšem trošenju sredstev za zdravstveno zavarovanje delavcev, prav tako pa, da bi s temi sredstvi dosegli večje uspehe v zaščiti zdravja zavarovancev.

To je narekovalo spremembe nekaterih določil tudi v zakonu o zdravstvenem zavarovanju delavcev. Spremembe so v glavnem naslednje:

V krog zdravstveno zavarovanih oseb so vključeni od 1. julija letos tudi zasebni obrtniki in njihovi družinski člani in imajo enake pravice kot delavci, razen da jim pripada nadomestilo osebnega dohodka ob času bolezni šele od 61. dne dalje. Vse pravice iz zdravstvenega zavarovanja imajo tudi osebe, ki so zaposlene v dveh ali več delovnih razmerjih, če dosega skupen delovni čas najmanj polovico rednega delovnega časa; defektne in invalidne osebe, ki delajo toliko časa, kolikor jim dopušča njihova delovna zmožnost; zdravstveno zavarovani so tudi družinski člani zavarovanca, ki je zaposlen najmanj polovico rednega delovnega časa.

Za ožje družinske člane, kot so: zakonec, zakonski in nezakonski otroci, posvojenci in pastorki, ni treba zavarovancem več dokazovati, da jih preživljajo.

Tudi starostna meja, do katere so lahko otroci zavarovani, je spremenjena. Otroci so odslej zdravstveno zavarovani do 15. (prej do 16.) leta starosti; če se šolajo, do 26. (prej do 25.) leta starosti Spremenjena je tudi starostna doba za starše, če jih zavarovanec preživlja. Oče je lahko zavarovan, če je dopolnil 65 let, mati pa po dopolnjenem 55. letu; če sta mlajša, sta lahko zavarovana le, ako sta pridobitno nesposobna.

Iz gornjega se da sklepati, da je novi zakon glede zavarovanih oseb ugodnejši od prejšnjega.

Obseg pravic s področja zdravstvenega varstva se ni bistveno spremenil. Pomembnejše spremembe so le naslednje:

Za zdravstvene pripomočke, kot so zobna protetična sredstva, proteze in druge ortopedske pripomočke, je potrebno predhodno neprekinjeno zavarovanje 9 mesecev (prej 6 mesecev) ali 18 mesecev s presledki v zadnjih dveh letih (prej 12 mesecev). Uvedena je nova oblika zdravstvenega varstva — individualna preventiva, katere namen je, da se z medicinskimi ukrepi že vnaprej preprečijo obolenja. Z novimi predpisi je ukinjeno kopališko - klimatsko zdravljenje. Ni pa s tem rečeno, da se zavarovani ne bodo mogli več zdraviti v naravnih zdraviliščih, če jim bo takšno zdravljenje nujno potrebno. V takih zdraviliščih (odslej bodo organizirana kot zdravstveni zavodi) se bodo lahko zdravili ljudje le tedaj, če bodo zboleli za določenimi boleznimi, za katere je potrebno bolnično zdravljenje ob uporabi prirodnih činiteljev (voda, blato, podnebje).

Od 1. julija 1962 dalje zdravila niso več zastonj, pač pa morajo zavarovanci prispevati za vsako zdravilo 60 dinarjev; če je zdravilo cenejše, plačajo le dejansko vrednost. Prispevka ni treba plačati, če se sprejmejo zdravila v ambulanti kot injekcije, obveze ali podobno. Zavarovane osebe plačajo prispevek tudi za neobvezna cepljenja. Ta prispevek sme znašati najmanj 25% oziroma največ 50% stroškov za tako cepljenje.

Pomembne spremembe v korist zavarovancev so tudi na področju denarnih dajatev. Izračun osnove za nadomestilo osebnega dohodka se ugotavlja sedaj na tri načine: v organizacijah, ki obračunavajo in izplačujejo čisti dohodek **mesečno**, na podlagi osebnega dohodka zavarovanca v zadnjih treh mesecih pred nezmožnostjo za delo; v organizacijah, ki obračunavajo in izplačujejo čisti dohodek **trimesečno** na podlagi obračunanega osebnega dohodka za prejšnje tromesečje (n. pr. če je zavarovanec zbolel v septembru, se bo upošteval os. dohodek, izplačan v tromesečju april — junij); v organizacijah pa, ki obračunavajo in izplačuje-

(Konec na 2. strani)

Nasvidenje septembra

Drugi ribniški festival je končan. Ribnica je zopet spremenila svojo podobo, življenje se je umirilo in se vrnilo v stare tire. Gledavci so se razšli, v vseh pa je ostalo prijetno, napeto pričakovanje naslednjega festivala. Do tedaj pa, do prihodnjega septembra, je še dovolj časa za razmišljanje o letošnjih prireditvah in za pripravljanje programa za tretji festival.

Z letošnjimi prireditvami so postali ribniški festivali že znane, tradicionalne kulturne manifestacije, katerih glavni namen je, pregled in kritična ocena gospodarskih dosežkov in napredka v določenem razdobju. Ker pa v enem letu ni mogoče doseči kdo ve kakšnih uspehov na gospodarskem področju, naj dobe festivali gospodarski pomen le vsakih nekaj let, sicer pa naj bodo predvsem kvalitetne kulturne prireditve. To pa je edino in popolnoma pravilno...

Kaj nam je nudil letošnji festival? Predvsem moramo ugotoviti, da je bil program dobro izbran in premišljen,

dvignil je festival na primerno umetniško raven in nudil obiskovavcem dovolj kvalitetnih kulturnih prireditev. Želeli bi le, da v prihodnje ne bi ostali le pri tem, da bi se kvaliteta še naprej dvigala, rasla; da bi festival res dosegel tisto mesto in vlogo, ki mu pripada — resnično vsakoletno kulturno poslanstvo v tem delu Dolenjske!...

In še nekaj! Festival naj bi dobil stalen pripravljavni odbor, nekakšen upravni organ, ki bi skrbel za sestavljanje programa po načelih kvalitete in kvantitete, ki pa se ne bi sestajal le občasno, kratko pred festivalom, ampak bi razmišljal vse leto, od septembra do septembra, pripravljal in dopolnjeval... Skratka, festival naj bi bil nekakšna stalna kulturna ustanova z upravnikom in vsem potrebnim! In ne pozabimo: na prihodnji festival se je treba pripravljati že sedaj, predvsem pa na t. i. ribniški humoristični večer... Le tako bodo ribniški festivali postali tisto, kar od njih vsi pričakujemo, organizatorji in gledavci. Torej, naslednjega septembra — nasvidenje!

-fravec

1. OKTOBRA SLAVNOSTNA SEJA

Naslednja seja zbora proizvajavcev občinskega ljudskega odbora Kočevje bo v sredo, 26. septembra. Razpravljali bodo o realizaciji družbenega plana in o poročilu komisije za analizo pravilnikov o delitvi čistega dohodka in osebnih dohodkov.

1. oktobra pa bo slavnostna seja obeh zborov občinskega ljudskega odbora. Posvečena bo občinskemu prazniku, ki bo 3. oktobra.

Od petka do petka
doma in po svetu

● Izvršni svet Ljudske skupščine LRS je v preteklih dneh razpravljal o gibanju gospodarstva v LRS v avgustu in preteklih mesecih letošnjega leta. Ugotovil je, da so doslej vloženi napori omogočili ugodno gibanje gospodarstva in da so podane možnosti za izpolnitev in prekoračenje predvidenega izvoza in proizvodnje.

● Predsednik Tito se je udeležil proslave dneva vojne mornarice in imel krajši govor, kjer je nakazal težko pot, ki jo je prehodila naša mornarica in omenil napore, ki so bili potrebni, da se je zgradilo vse to, kar danes imamo. Predsednik Tito je obiskal še nekatere kraje v Dalmaciji in se nato vrnil v Beograd.

● V Zagrebu so svečano odprli mednarodni zagrebški velesejem, ki bo trajal do 23. septembra. Razstavljavcem in obiskovavcem letošnjega sejma je poslal poslanico predsednik ZDA Kennedy, v kateri je zaželel dobrodošlico vsem, ki bodo prišli v ameriške paviljone. V tej poslanici poudarja, da je udeležba ZDA na zagrebškem velesejmu znak dobrih odnosov z Jugoslavijo.

● Državni sekretar za zunanjo trgovino Sergej Kraigher je končal svoj štiridnevni uradni obisk v ČSSR in se vrnil v Beograd. Razgovarjal se je z gospodarstveniki v ČSSR, obiskal pa je tudi mednarodni sejem v Bernu, kjer razstavljajo tudi naša podjetja.

● ZDA napovedujejo za 25. september novo serijo atomskih poizkusov, za 28. september pa napovedujejo izstrelitev novega kozmonavta, na krožno pot okrog Zemlje, ki naj bi jo obkrožil šestkrat.

● V zvezi s čedalje ostrejšimi odnosi med Kubo in ZDA je SZ ostro opozorila ZDA, da bi napad na Kubo pomenil začetek vojne. Do opozorila je prišlo v času, ko so ZDA razpravljale o ukrepih, ki naj jih podvzamejo proti Kubi zaradi njenega čedalje tesnejšega sodelovanja s SZ. ZDA zlasti ne gre v račun, da dobiva Kuba vojaško pomoč od SZ in da se je izjalovil ameriški načrt gospodarske blokade, ker so države socialističnega tabora široko odprle možnosti za blagovno izmenjavo s Kubo. ZDA nameravajo zaradi nastalega položaja podvzeti ponovne ukrepe proti Kubi, toda v opozorilu SZ je med drugim rečeno, »naj ZDA ostanejo preudarne in naj kontrolirajo svoje akcije ter trezno ocenijo, do česa bi utegnilo pripeljati dejanja, če bi ZDA začele vojno.«

● De Gaulle je končal svoj obisk v Zahodni Nemčiji in se po vrnitvi posvetil vprašanju utrditve predsedniškega sistema V. francoske republike. V načrtu ima izvesti referendum, na katerem naj bi se volivci izjasnili, ali so za to, da bi se v bodoče volil predsednik republike s splošnimi in neposrednimi volitvami in ne več posredno, kot se je doslej. V kolikor bo na referendumu uspel, bo francoska ustava doživela pomembno spremembo, ki bo še bolj utrdila moč predsednika republike, zlasti pa njegovo neodvisnost od parlamenta. Predvidevajo, da bo referendum oktobra.

● V Jemenu so proglasili izredno stanje, da bi preprečili čedalje pogostejše demonstracije in nemire. V ukazu o izrednem stanju je jemenski iman zagrozil, da bodo streljali na demonstrante in celo na večje skupine. Demonstranti so zahtevali spremembo sedanjega režima in odstranitev članov vlade.

● Alžir preboleva krizo, v kateri je bil še pred dnevi. Politični biro so priznali po vsej deželi kot najvišji politični organ, katerega naloga je, dokončno sestaviti in objaviti kandidatno listo za prvo ustavodajno skupščino. Napovedujejo, da bodo volitve okrog 20. septembra. Politični biro, ki je prevzel posle začasne vlade, je začel tudi pospešeno delati, da bi zagotovil pogoje za obnovitev gospodarskega življenja. Upamo, da ne bo nova kriza spet odložila volitev in zavedla Alžirce v bratomorno borbo.

■ Proizvajavci tobaka v Grčiji so na svojstven način zahtevali zvišanje odkupnih cen: nekaj tisoč kmetov je leglo na cesto med Janino in Antirijonom in se ni hotelo odstraniti. Ker je bil promet takoj prekinjen, je posredovalo nekaj sto žandarjev. Po enourni borbi je policiji uspelo kmete razgnati, vendar šele tedaj, ko so uporabili strelno orožje. Ranjenih je bilo 18 kmetov in 2 žandarja, aretirali pa so 15 demonstrantov.

Koristen obisk

Na zadnji seji ObLO Ribnica so sklenili, da bodo člani zbora proizvajavcev obiskali podjetja v občini. Tako naj bi seznanili člane zbora z obrati, z njihovimi dosežki ter problemi, v posameznih podjetjih pa naj bi poslušali poročila funkcionarjev podjetij. Sklep zadnje seje so uresničili 5. septembra, ko je krenil na pot poln avtobus članov zbora. Razen predsednika občine in sekretarja ZK se je obiska udeležil tudi komandant ribniškega garnizona.

Najprej so si ogledali posestvo na Ugarju, kjer so poleg dograjenega hleva že vidni temelji še za en hlev. Gradili bodo tudi nov senik in silos. Za vsa dela so od zveznega sklada dobili 14 milijonov, iz republiškega 9 in pol milijonov. Manjkajoča sredstva bo prispevala zadruga. Razen tega je KZ Ribnica zaprosila za kredit za agromelioracijo v višini 12 milijonov dinarjev. Lanska realizacija na posestvu je znašala osem milijonov dinarjev, letošnji plan pa predvideva 36 milijonov.

Nato so se odpeljali po novi gozdni poti v Veliko goro, kjer so si ogledali gradnjo ceste proti Travni gori. Do Travne gore je treba zgraditi še dva kilometra in pol ceste, za to pa je KZ Ribnica investirala 10 milijonov dinarjev. Gradijo cesto za Stene, za kar bo potrebnih sedem in pol milijonov dinarjev. Ti cesti bosta zelo pomembni za smotrnejše izkoriščanje gozdnih bogastev in za turizem

V Kočevju so si ogledali na obratu Inlesa luščilnico, izdelovanje furnirja, pohištva in heraklitnih plošč. Šolsko pohištvo je že osvojilo tržišče in so ga prodali okrog dvanajst tisoč garnitur.

V Ribnici jih je pot vodila najprej v obrat Inlesa, kjer so se najbolj zanimali za nov polnojarmenik, ki so ga dobili iz Nemčije in je stal petindvajset milijonov dinarjev. Na minuto lahko zreže do deset metrov dolžine lesa, vendar ga sedaj še ne preobremenjujejo. Kot nekateri pravijo, je to eden najmodernejših polnojarmenikov v državi, če ni celo najmodernejši.. Zanimiv je bil tudi ogled izdelovanja vezanih vrat, katerih največ prodajo doma in sicer od 500 do 800 na mesec.

V Kovinarju so si člani zbora ogledali izdelke podjetja in se zlasti zanimali za izdelovanje plinskih peči, katere delajo skupno s podjetjem Unitas iz Ljubljane. V obratu »Žičnice Ljubljana« je bil privlačen ogled sušilnic. Tu proizvajajo dva tipa sušilnic: na paro in na peč. Letošnji plan bodo presegli, saj so od predvidenega plana šestdesetih milijonov, v prvem polletju dosegli že petdeset milijonov.

V opekarni Ribnica je goste seznanil z delom podjetja direktor Anton Šobar. Zaradi zastarelih strojev so začeli rekonstrukcijo, ki bo zahtevala okrog 60 milijonov. Realizacija plana je bila v prvem polletju slaba, to pa zaradi slabih vremenskih pogojev. Zato verjetno tudi ne bodo dosegli letošnjega plana.

V tekstilnem obratu »Sukno Zapuže« v Jurjevici je bila majhna slovesnost. Predsednik ObLO tov. Ilc je ob prisotnosti direktorja podjetja Alojza Andoljška odprl novo predilnico, v kateri bo zaposlenih deset ljudi. Obrat združuje dve tkalnici, šivalnico, predilnico in mizarski oddelek. Ko bodo dokončani vsi prostori, bo zaposlenih okrog dve sto ljudi.

Moderni prostori obrata »Torbica Ljubljana« v Sodražici bodo zaposlili v začetku okrog dvajset ljudi. Proizvodnja se bo pričela 29. novembra, izdelovali pa bodo predvsem galanterijske izdelke, ki jih Torbica izvaža v ZDA, Nemčijo in v afriške dežele.

V Galanteriji v Sodražici so si člani zbora proizvajalcev ogledali izdelovanje podstavkov za omare in izdelovanje kuhinjskih desk. Sodraški obrat žičnih pletenin je precej na tesnem, zato nameravajo zgraditi nove prostore. Letošnji polletni plan so tu presegli za 15%.

Zbor si je ogledal tudi najstarejši žagarski obrat na »Kranjskem«, obrat Inlesa v Loškem potoku. V njem je zaposlenih okrog šestdeset ljudi, polletni plan so presegli za 3%, letnega pa bodo verjetno presegli za 7%. V glavnem izdelujejo televizijske stolčke, kuhinjske deske in likalne mize ter sode za embalažo. Mnogo njihovih izdelkov izvažajo v Anglijo.

Tako je zbor proizvajavcev končal svoje potovanje po podjetjih. Seznanil se je z njihovim delom in videl njihove dosežke. Vsekakor je bil obisk zelo koristen in pomemben!

-te-

PRED KRATKIM JE BILA TUKAJ ŠE GLOBOKA JAMA — Ivan Mrak, predsednik pododbora SZDL Šalka vas in Ivan Jermar, odbornik občinskega ljudskega odbora, si ogledujeta opravljeno delo in se posvetujeta, kaj bo treba še napraviti, da bo dobilo področje bivše jame lepši videz

PREDGRAD

Pred kratkim so imeli starši v Predgradu roditeljski sestanek, na katerem so med drugim izvolili nov šolski odbor. V šolo v Predgradu je sedaj vpisanih petinštirideset otrok, vendar je toliko učencev za enega učitelja preveč, zato šolski odbor in tudi starši želijo, da bi Svet za šolstvo pri ObLO Kočevje dal v Predgrad še enega učitelja.

Po ribniških šolah je zazvonil šolski zvonec že 4. 9. Najpomembnejša sprememba v šolstvu v občini je centralizacija šol, to je priključitev nižje organiziranih šol trem matičnim šolam: V Loškem potoku, Sodražici in Ribnici. Na ta način bodo odpadla vsa administrativna dela na manjših šolah in bo ostalo učiteljem več časa za poglobljeno pedagoško delo. — Matično osemletko v Ribnici obiskuje letos 835 otrok, le nekaj malega več kot lani. (Na sliki: otroci prvi dan pred ribniško osemletko. Foto D. Mohar)

Tri muhe na en mah

Sredi Šalke vasi, malo naprej od cerkve, je bila do nedavnega jama, nevarna za promet in za ljudi, v njej pa je bilo tudi leglo komarjev, ki so menda pred leti povzročili v vasi celo malarijo. Na začetku vasi, na klancu pred kinom, pa je bilo preveč zemlje, saj je vzpetina zakrivala pogled na rudarske bloke, šoferjem, ki so peljali od teh blokov, je zakrivala pogled na glavno cesto, hkrati pa je bila tu cesta zožena in tako zaprta na vsaki strani, da so morali ljudje hoditi po cesti (ker ni bilo prostora za pločnik) in bili tako v stalni nevarnosti, da jih ne povozi kakšno vozilo.

Vaščani so o tem razpravljali na raznih sestankih, končno pa na sestanku SZDL sklenili, da jih bodo odpravili. Zaprosili so »Komunalo«, naj jim izdela predračun. Žal je bilo po tem potrebnih za dela preveč sredstev (zasutje jame 900.000 din, načrti za ureditev 500.000 din in še odkop in ostalo toliko, da bi vsa ureditev veljala okoli 2 milijona dinarjev). Toliko denarja pa Krajevni odbor ni imel, saj mu je občinski ljudski odbor odobril le 260.000 din.

Ker je bilo na razpolago le malo denarja, so vaščani sklenili, da bodo opravili večino dela prostovoljno. Mladina se je zavezala, da bo napravil vsak mladinec 30 udarniških ur, pionirji pa so sklenili, da jih bodo napravili po 20. Seveda so nekateri svoje obveze precej presegli, nekateri pa jih sploh niso dosegli. Rudnik je posodil za 3 ure tudi buldožer, kar se je precej poznalo. Tako je bilo treba plačati le del izkopa zemlje, nalaganje in prevoz, kar je delalo 5 ljudi. Skupno je bilo treba prepeljati in izkopati 625 kubičnih metrov zemlje. Mladina je napravila tu 413 prostovoljnih delovnih ur. Dela pa je vodil predsednik sekcije za komunalno dejavnost Abel Cingerle.

V Šalki vasi so tako z malenkostnimi sredstvi »ubili tri muhe na mah«: zasipali so lužo (odstranili nevarnost, da bi kdo vanjo padel in pregnali komarje), napravili uslugo prometu (cesto pri luži bo zdaj mogoče razširiti in napraviti stezo za pešce, na klancu pa bodo lahko napravili pločnik, da ne bo treba ljudem hoditi po cesti, hkrati pa so izboljšali tudi preglednost) ter izboljšali izgled naselja.

Vaščani pa bi radi uredili še nekatere stvari. V skoraj že zasuti jami bi radi uredili otroško igrišče ali pa igrišče za odbojko in napravili nekaj klopi. Ob cesti pri jami bi radi zasadili topole. Kjer so zemljo odkopali in kamor so jo navozili nameravajo posejati travo. Urediti nameravajo še nekatere druge stvari, za kar pa bi potrebovali še 100.000 dinarjev.

Šoferji pozor!

V začetku novembra bomo ob zadostnem številu interesentov organizirali strokovni tečaj za kvalifikacijo in visoko kvalifikacijo. Vabimo vas k udeležbi! Interesenti naj se prijavijo v naši pisarni na ObLO Kočevje, III. nadstropje soba 59, kjer bodo dobili vse potrebne podatke. Uradne ure so vsak dan od 9. do 11. ure, ob sredah tudi od 16. do 18. ure ter prvo in drugo nedeljo v mesecu od 9. do 11. ure. Prijave sprejemamo do 15. oktobra 1962.

ZŠAM — LRS — podružnica Kočevje

Spremembe v zdravstvenem zavarovanju delavcev

(Konec s 1. strani)

jejo osebni dohodek po **letnem obračunu** (med letom izplačujejo le akontacijo) — na podlagi povprečnega osebnega dohodka, izplačanega za prejšnje leto. Če je za zavarovanca ugodnejše, se lahko vzame **na njegovo zahtevo** osnova za nadomestilo povprečni mesečni osebni dohodek, izplačan za zadnje tri mesece pred obolenjem.

Zavarovanci, ki so nezmožni za delo več kot eno leto, lahko **zahtevajo** povečanje nadomestila osebnega dohodka, če se je medtem povečalo povprečje osebnih dohodkov v organizaciji vsaj za 5 %.

Spremembe so tudi glede višine nadomestila osebnega dohodka. Po 61. dneh nezmožnosti za delo prejemajo odslej zavarovanci nadomestilo stoodstotno, ne glede na dobo predhodnega zavarovanja. Zavarovancem, ki jim je po posebnih zveznih predpisih zagotovljeno brezplačno zdravstveno varstvo (nosivci »Partizanske spomenice 1941«, vojaški vojni invalidi in pod.), gre 100 % nadomestilo osebnega dohodka od prvega dne nezmožnosti za delo, četudi se zdravijo v bolnišnicah. TBC bolniki pa so glede nadomestila sedaj izenačeni z ostalimi zavarovanci.

Novi zakon je ugodnejši tudi v pravicah do opreme za novorojenega otroka. Odslej je zavarovanec upravičen ob porodu svoje žene do opreme ne glede na dobo zavarovanja (prej je bilo potrebno predhodno zavarovavanje).

-fr.

OBRAZI — OBRAZI

»Jager« iz Grčaric

Nekako leta 1944 sva z nekkaj starejšim prijateljem Jožetom sedela na »kobili« za rezanje drv na sosedovem dvorišču in obrnjena k hiši kričala: »Srakoper, Srakoper, dajte nas!« Bila sva mladostno razposajena in sva se hotela pošaliti z možem, ki smo ga sicer vsi radi imeli zaradi njegove poštenosti in iskreče hudomušnosti... Tedaj pa sta naju zgrabili trdi pesti in sosed je za nama zarohnel: »Aha, mulca, zdaj pa vaju imam!« Vsa trda od strahu sva mu začela zatrjevati, da ga nisva mislila žaliti, dva sva se samo »hecala« in naj naju nikar ne premikasti. Ko je videl najino zadrego, se je hudomušno nasmejal in naju spustil...

Približno tak je moj prvi spomin na našega nekdanjega soseda in strastnega lovca Ivana Zlatoperja iz Grčaric. Dolgo ga že poznam, dobro pa ga poznajo tudi vaščani in lovci iz bližnjih vasi; je namreč strasten lovec, eden tistih, ki vse življenje »jagajo«, pa redkokdaj kaj ujamejo. O njem kot lovcu kroži mnogo resničnih (ali izmišljenih) zgodb, za vse pa je značilen iskreč, zdrav humor...

Zadnjič sva se srečala v gostilni v Rakitnici, kjer so imeli lovci nekakšno zborovanje. Po sestanku je ostal sam in »žulil« kozarček žganja; nahrbtnik mu je ohlapno visel s hrbta, klobuk mu je zlezel nekoliko postrani, oči pa so se mu navihano svetile. »Flinto« je obesil na obešalnik.

»KAKO KAJ, ZLATOPER?«

— No ja, bo že šlo. Danes smo se malo pogovorili o lovu in podobnih rečeh, nato pa so vsi odšli in sem ostal sam...

»ZDAJ IMATE ŽE PENZIJO, ALI NE?«

— Ja, imam, toda okrog petnajstega vedno lahko zapojem: Al dnarja ni nikjer, nikjer...

»KAJ JAGATE?«

— Vedno, toda nič ne ujamem. Srnjaka imam dovoljenega za odstrel že tri leta, pa ga še nisem. Mi nikdar ne pride pred »flinto«. Doma sem posadil nekaj pese in njivico dobro ogradil. Ni hudič, da pride srnjak in podre ograjo, požre peso in zbeži. Pa samo na moji njivi, kot bi vedel, da sem lovec... Včasih se mi zdi, da se živali delajo iz mene norca...

(Zlatoper je pred desetletji prišel v naše kraje nekje z Gorenjske. Delal je v Glažuti, kjer se je tudi poročil. Imel je sina, ki je še mlad padel pri partizanih. Oča pator ga je zaradi sina nekaj vrtil, vendar se je nekako izmazal. Vsako stvar pa, naj je bila še tako težka in žalostna, je obrnil na zabavno plat in tako je prebolel vse krize in skrbi — no ja, vsaj na videz, kajti izgubo edinega otroka človek težko preboli... Doma smo se mu večkrat nasmejali. Spominjam se, kako je nekoč sušil seno. Že skoraj posušeno se mu je trikrat zmočilo, četrtič pa ga je posušil, zložil v kopice — in zažgal...)

»KOLIKO STE PA ŽE STARI?«

— 69, nekako tako kot tvoj stari, toda on se še dobro drži, jaz sem pa že slab, pa še tako sem neumen, da se s to »flinto« potikam po gozdovih...

»ALI KAJ PIJETE?«

— I, seveda, tudi brez tega ne gre... Saj ne prehudo, toda kaj, ko človek ne ve prave mere. Eden je premalo, dva pa sta že preveč..

»POVEJTE ŠE TISTO, KAKO STE ZAJCA JAGALI?«

— Ha, ha, tista je bila pa dobra. Pa mi ne verjamejo, da je bilo tako... Še z enim sva šla na lov nad Rakitnico. Jaz sem se ustavil na robu gozda in sedel na stolček, ki sem ga sam napravil, drugi je šel pa malo naprej. Čakam, čakam, kar zagledam lisičko, kako jo briše proti meni. Pomerim, sprožim in lisička pade. Grem ponjo in se čudim, kako vraga sem jo tako dobro zadel. Kar ponosem sem bil nase... Nato spet čakam... Noč je že bila in prvi sneg je malo pobelil zemljo. Mesec je bil, da se je prav dobro videlo. Da, lepa noč... Tedaj priskaklja zajec. Pomerim, ustrelim, zajec pa se ustavi, me začudeno pogleda — nato pa prav počasi pride k meni. Približno tri metre pred menoj se ustavi, sede in si prične česati brke. Ves čas pa pozorno zre proti meni, kot bi študiral, kakšna žival sedi pred njim. Jaz pa s prazno puško; patrone sem imel v nahrbtniku... Počasi snamem nahrbtnik, sežem po patrone, odprem puško (zajec si še vedno češe brke in me radovedno gleda), porinem naboja v cevi, zaprem — zajec pa pomiga z uhlji, pomaha z nožico in skoči v grm... Na, pa se daj s tako divjačino... Nekoč drugič se mi je tudi tako nastavil in ko sem že pomeril, se je stolček z menoj vred prevrnil in splašil zajca...

Tak je Zlatoper, lovec od nog do glave, toda lovec s srcem, z dušo, ki bolj uživa v sprehodih po gozdu, v opazovanju divjačine in branju sledi, kot pa v streljanju. Prav gotovo ga ob vsakem ustreljenem zajcu zaboli srce...

Lovec je že od vojne, v teh letih pa je uplenil že eno trofejo! Nanjo je ponosen, bolj kot na vse drugo. Trdno tudi upa, da bo letos ustrelil tistega srnjaka, za katerega ima dovoljenje že tri leta (bo vsaj dovolj velik!). Tega mu sicer drugi lovci ne verjamejo, pa tudi sam (verjetno) ni preveč trdno prepričan, da ga bo res...

F. Grivec

ŽIVLJENJE IN DELO

Kako lepa si — domovina — v tebi je polno življenja

(Nadaljevanje)

Prekmurje je del slovenske zemlje, ki ima svojo posebno zgodovino. Nad 1000 let je bilo Prekmurje pod Madžarsko v okviru krone Sv. Štefana. Vsi vladajoči režimi fevdalnega in kapitalističnega družbenega reda so prekmursko ljudstvo neusmiljeno zatirali. Ves čas tisočletnega zatiranja pa je v ljudeh živela zavest, da so Slovenci in tega tudi Madžari niso mogli ubiti. Takoimenovani Ogrski Slovenci, ki so živeli ves čas do prve svetovne vojne odtrgani od Slovenije, so ohranili narodno zavest in končno dočakali svobodo, ki v Prekmurju sedaj bujno raste.

Črtice, novele in knjige Miška Kranjca so že pred drugo svetovno vojno odpirale pogled v dušo in značaj ljudi v Prekmurju, ki so prvič zaživeli skupno življenje z ostalimi Slovenci. Ljudje Prekmurja, ki so hodili v svet kot sezonski delavci, so bili zvesti svojemu rodu. Vračali so se v borne koče ravninskih vasi jeseni, spomladi pa spet odhajali v svet, ker doma za vse ni bilo dovolj dela in kruha.

Murska Sobota

PRIHOD V MURSKO SOBOTO

Ko smo zapustili Ptuj, nas je v avtobusu precej grelo. Pot čez Ormož in Ljutomer se vije med polji in vinogradi, ki so se kopali v poletnem soncu. Ljudje so grabili otavo, vse okrog nas so se smehljale gorice in prijazni domovi samotnih hiš in vasi ob cesti. Nizko gričevje, tu in tam

Spomenik Štefanu Kovaču v Soboti

pokrito z malimi gozdovi, so slika lepote slovenske zemlje, ki je človek ne more pozabiti.

Naprej od Ljutomera smo se vozili spet po ravninskem svetu. Topoli ob cesti in jelše ob potokih so tiho šelesteli, po močvirnatih predelih so se lesketale kot prt zelene trave, ki pričakujejo jesen in zimo, da bodo spet ovenele.

Pot čez Muro pri Veržeju, so dejali, ni sigurna za avtobus, zato smo zavili na Slatino Radenci, kjer smo prevozili tudi Muro in avtobus je po lepi cesti kmalu pripeljal v Soboto. Tu so nas sprejeli Jože Janež, sekretar Okrajnega odbora združenja borcev, Mirko Štubel, Marija Ferjan, Franc Reš, Joško Brumen, Janez Cimprič in ostali tovariši, zastopniki občinskih organizacij VVI in ZB. Ti so nas spremljali ves čas našega bivanja v Soboti in njihova zasluga je, da smo spoznali toliko lepega. Tovariš Jože Janež je naš znanec iz Kočevja, kjer je bil v službi kot aktivni major na vojnem odseku pred 10 leti, doma je pa iz Babnega polja.

Tovariši so nas odpeljali v Dijaški dom, kjer smo se očistili in umili; tam smo tudi potem prenočevali.

ŽIV LEKSIKON ŽIVLJENJA V MURSKI SOBOTI

Mirko Štubel se je rodil v bližini Trsta. Po prvi svetovni vojni je kot 17-letni mladenič pobegnil iz Italije v Jugoslavijo. V Mariboru je končal učiteljišče in pred 40 leti nastopil službo kot prosvetni delavec v Murski Soboti. Tu je še danes. Kot zgodovinar in prosvetni delavec je doživljal 40 let preporoda prekmurskega ljudstva po prvi svetovni vojni. Zgodovino Murske Sobote in Prekmurja dobro pozna. Tovariš Štubel je živ leksikon Sobote, pozna velike napore ljudstva, ki je hrepenelo k svobodi. Vzgajal je in učil generacije prekmurskih Slovencev, oral ledine narodne zavesti z ostalimi prosvetnimi delavci, ki so po prvi svetovni vojni prišli učit v Prekmurje. Iz vrst njegovih učencev so zrasli revolucionarji in borci za svobodo, ki jo je Prekmurje doživelo ob koncu NOB. Murska Sobota in vse Prekmurje je doseglo v letih svobode tako velik napredek, kakršnega ni imelo še nikoli v svoji zgodovini. Narodna zavest se je okrepila. Gospodarsko se Prekmurje dviga iz leta v leto. Življenjski pogoji so se izboljšali in dosegajo raven vse Slovenije. Ustvarjavne sile ljudstva so vidne povsod. Prekmurje se iz leta v leto krepi gospodarsko, politično in kulturno.

Tovariši Štubel, Jože Janež in ostali, ki so nas spremljali pri ogledu znamenitosti Murske Sobote, so nam povedali veliko lepega in zanimivega. V letu 1918, ko je bilo Prekmurje priključeno k Jugoslaviji, je bila narodna zavest nizka. Posledice tisočletne madžarske okupacije so

Miro Štukelj pripoveduje udeležencem izleta o zgodovini Murske Sobote in Prekmurja

bile še močne. Vodilni politiki so v stari Jugoslaviji izkoriščali prekmursko ljudstvo gospodarsko in politično.

Napredni študentje, ki so se izšolali v slovenskih šolah, so se uprli politiki velikašev in pod vodstvom KPJ širili napredne ideje po vsem Prekmurju. Napori prosvetnih delavcev in študentov so rodili pozitivne rezultate, Prekmurje je stopilo na pot novega razvoja. V Prekmurju, na domu Miška Kranjca, v Veliki Polani, je bilo pred drugo svetovno vojno uredništvo Ljudske pravice. Sedaj je v njej muzej.

PREKMURJE MED OKUPACIJO

6. aprila 1941 so Nemci napadli in Prekmurje je padlo brez boja. Nemci so po Prekmurju pobrali vse materialne dobrine in ga 16. aprila prepustili Madžarom, ki so bili zelo hladno sprejeti. 15. maja 1941 je bil zgodovinski sestanek članov okrožnega komiteja KPS, na katerem so bili prisotni Štefan Kovač, Miško Kranjec in Rudi Čičinovič, na katerem so odbili zahtevo Hartnerja o sodelovanju ali nevtralnosti Partije v Prekmurju. Meseca junija 1941 je bil sestanek članov KPS, na katerem so si razdelili delo za organiziranje OF. 22. julija so Madžari aretirali prve aktiviste OF v Murski Soboti in po Prekmurju. Skupno so Madžari obtožili 91 ljudi. Julija so se začele sabotažne akcije na prometnih zvezah in požiganje žita Madžarom. Septembra so bile spet aretacije aktivistov OF v Soboti, Rankovcih in Gornjih Petrovcih, oktobra pa je bil usodni sestanek PK KPS za Prekmurje, padel je sekretar Štefan Kovač,

Udeleženci izleta pred spomenikom svobode v Soboti

Vinko Megla je bil pa ranjen. Istega meseca se je začel proces proti sedmorici komunistov, od katerih so bili trije obsojeni na smrt. Na dvorišču Szapadyjevega gradu so 31. oktobra 1941 Madžari usmrtili Cvetka Štefana in Evgena Kardoša. Štefan Cvetko je umrl z vzklikom: »Bratje! Svoboda vas čaka!« Novembra 1941 je bil v Mariboru ustreljen vodilni aktivist Prekmurja Štefan Kuhar-Bojan.

Tako je bila razbita skupina prvih komunistov in aktivistov OF, ki jo je vodil Štefan Kovač v Prekmurju. Aktivnost NOB je potem nekaj časa zastala, dokler se ni v letu 1943 spet organizirala OF. V letu 1942/43 so Madžari izvajali masovne aretacije in gonili ljudi v internacijo. Veliko ljudi je pomrlo po nemških koncentracijskih taboriščih.

Decembra 1943 se je postavila nova mreža OF. 1944 pridejo v Prekmurje partizani in Prekmurci vstopajo v Lackov odred. Razvijajo se boji tudi v Prekmurju, ki trajajo ves čas do osvoboditve. Okupator je zapiral ljudi in jih gonil v taborišča. Tako je tudi prekmursko ljudstvo dalo velike krvave žrtve za svobodo.

ZNAMENITOSTI MURSKE SOBOTE

Murska Sobota je štela pred 300 leti 250 ljudi, sedaj pa ima mesto okrog 7000 prebivavcev. Od leta 1921 se je število prebivavcev povečalo za 125%. Sobota je lepo urejeno mesto, povsod vlada red in čistoča. Lepo urejene zelenice po mestu, nove in stare zgradbe, spomeniki z gradom, vse to je za ogled zelo lepo in prijetno. V Soboti človek lahko spozna trud in napore prekmurskega ljudstva, ki se je v teku svoje zgodovine borilo za obstoj svojega življenja proti izkoriščevavcem vseh vrst. V povojnem času je Sobota dosegla velik napredek. Nove zgradbe in stanovanjski bloki rastejo povsod. Mesto napreduje in se razvija, življenjski pogoji se izboljšujejo.

Ogledali smo si spomenik Štefana Kovača, šolo in spomenik na glavnem trgu, na katerem je zapisano:

»Večna slava junakom, padlim v boju za svobodo in neodvisnost hrvatske Sovjetske zveze in Jugoslavije.«

Na spominski plošči pred šolo je napisanih 77 imen padlih borcev.

Grad, v katerem je muzej, je iz 18. stol. Zgradili so ga Templarji, ki so se borili kot križarji. Zadnji lastniki gradu so bili Szapadyji, ki so bili v času avstroogrske monarhije guvernerji Reke. Kot po ostalih krajih naše domovine je bil v fevdalnem družbenem redu in med NOB tudi grad v Soboti mučilnica za Slovence. V gradu so imeli Madžari zapore. Ko so septembra 1941 aretirali 70 kmetov, študentov in dijakov, so jih vklenili v verige. Vsak dan so morali 6 ur nepremično ležati in po 6 ur buljiti v zid. Pri zaslišanjih so jim trgali nohte, jih vezali v klobčič in jih grozno pretepali. To delo rabljev se je nadaljevalo iz dneva v dan. Med golimi grajskimi zidovi so skopali jame in vanje namestili vešala. Med ropotanjem bobnov so pripeljali Štefana Cvetka in Evgena Kardoša, ki so ju nato obesili.

Polno gorja in muk skrivajo grajski zidovi v Soboti. Madžarska soldateska je bila neusmiljena. Prekmursko ljudstvo, ki je občutilo madžarski bič, ima o tem svojo bogato zgodovino. V muzeju je prikazano Prekmurje v predvojnem času. Tudi narodna zbirka Prekmurja je bogata in se v njej vidi njegova pestra zgodovina.

OGLED TOVARNE PERILA

Tovariši, ki so nas spremljali, so nas odpeljali še v tovarno perila, kjer je zaposlenih okrog 1000 ljudi. Delo je organizirano po tekočem traku. Tovarišice po 8 metrskih mizah zlagajo kotenino kos za kosom. Po 130 komadov tkanine potem režejo blago za srajce in drugo z električnimi stroji. Delo gre hitro od rok. V dveh velikih halah je v vsaki okrog 100 šivalnih strojev. Delo je vse normirano in se nemoteno odvija. V soju električnih svetilk in brnenju strojev, bili smo na ogledu že v nočnih urah, se človeku zdi kot bi prišel v svet tehnike, kjer je vse avtomatizirano. Kosi perila in hitre ženske roke gibljejo kot mravlje po mravljišču. V končni fazi dela pa so že gotove srajce, zlikane in opremljene z etiketo Mura. Tovarna je res moderno urejena in je za Mursko Soboto važen gospodarski faktor.

Odprto kopališče v Radencih

Naš Ivan jo je enemu izmed nas spet malo zagodel. Tovariš je vprašal tovarišico, kolik je njihov dohodek, če imajo normirano delo in kako so z delom zadovoljne. Ivan pa, vseh muh poln, je šel za tovarišem in tovarišicam dejal, da temu ni treba nič verjeti, ker ima doma ženo in dva otroka.

»Saj nisem govoril ženskam o ljubezni,« je dejal tovariš. »Vprašal se jih, kako delajo in kako velik je njihov dohodek.«

»Ja, veš, jaz sem te pa hotel obvarovati kakih nevšečnosti, ker si tako gledal po tovarišicah,« se je smejal Ivan.

V SOBOTI SO DRUŽABNI LJUDJE

Na večerjo so nas odpeljali v restavracijo pri avtobusni postaji. Muzikantje so takoj zaigrali partizanske pesmi. Prostori v restavraciji so se kmalu napolnili in pari so tudi zaplesali. V prijetnem kramljanju s tovariši nam je večer hitro minul. Tovariš Štubel nam je pripovedoval o delu in življenju Prekmurja. Njegovo znanje in poznavanje prekmurskih ljudi, znamenitosti in življenja je neizčrpno. Vidi se, da z ljudmi živi in dela z duhom in srcem. Njegova velika ljubezen je izraz njegovega dela, ki ga je vložil v svojem 40-letnem službovanju kot prosvetni delavec. Srce in duša prekmurskega človeka je topla in iskrena, v njej ni zavisti in nevoščljivosti. Ljudje so po srcu dobri in plemeniti, prijateljstvo cenijo nad vse.

Ko smo zvečer odhajali na stanovanje, se je našim skupinam primerilo nekaj nevšečnosti. Sobota je mesto na ravnini. Ulice v predmestju so številne. Za orientacijo je malo objektov. Tako so skupine naših izletnikov tavale po ulicah in po polju, ker niso mogle dobiti dijaškega doma. Nekateri so tako tavali po nekaj ur. Temu smo se zjutraj vsi smejali.

V SLATINO RADENCI

Po zajtrku smo si ogledali muzej in se nato odpeljali v Slatino Radenci. Sonce je toplo grelo in ravninsko ozračje nas je spravilo do vode, ki jo v Radencih točijo v lepih kozarcih kar brezplačno. Vsi smo se napili in si ogledali prostore zdravilišča. Radenci so biser Prekmurja in Slovenije. Lepo urejen park in zdravilišče so slika lepote, kar si je vredno ogledati. Nekoč je bil ta kraj samo za bogataše, ostalim delovnim ljudem je bil nedostopen. Danes je v zdravilišču polno delovnih ljudi. Ker je bila nedelja, je bilo tudi polno mladine v parku in v odprtem kopališču, ki ga še gradijo.

Odprti olimpijski bazen je izredno lepo urejen, kakor tudi terasa, ki je poleg njega. Tudi iz naše skupine se jih je šlo več kopat v bazen, da so se osvežili.

Upravnik, ki je vodil našo skupino po zdravilišču, nam je povedal o delu in napredku zdravilišča.

Čas je hitro potekel in vrnili smo se v Soboto. Po kosilu smo se poslovili od tovarišev in tovarišic, ki so nas ves čas spremljali in se za našo udobnost tako trudili, za kar jim izrekamo najtoplejšo zahvalo. Jože Janež, Miro Štubel, Marija Ferjan, Franc Reš, Joško Brumen, Janez Cimprič in ostali tovariši, katerim ne vemo še imena, vsem skupaj iskrena hvala. V vaši sredini in v Prekmurju smo spoznali odprta srca vas in vseh ostalih delovnih ljudi, s katerimi smo prišli skupaj. Odprl se nam je nov svet domovine, ki smo ga do sedaj poznali zelo malo. Vsi smo bili borci med narodnoosvobodilnim bojem in moramo priznati, da se je bilo vredno boriti za svobodo naše zemlje, za svobodo naših delovnih ljudi, ker je naša zemlja tako lepa in naši delovni ljudje tako dobri. Vsi skupaj želimo, da bi Prekmurje čimbolj napredovalo, mi bi vas pa še radi obiskali, da bi videli vaš napredek.

Ko smo odhajali od vas, smo bili vsi enih misli in dejali: »Pozdravljena Murska Sobota, pozdravljeno Prekmurje, v naših srcih boš ostalo zapisano za vedno!«

(Konec prihodnjič)

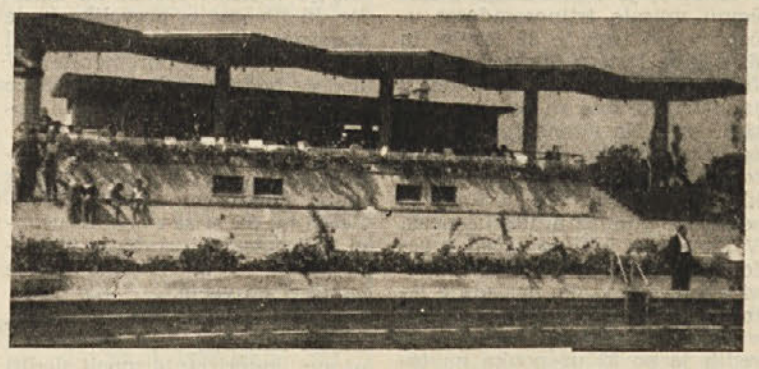

Bife na kopališču v Radencih

Vladimir Prezelj v pokoju

Pred kratkim je šel po več kot štiridesetletnem delu v pokoj šef železniške postaje Ortnek Vladimir Prezelj. Rodil se je leta 1901 v Logatcu, leta 1920 pa ga je življenjska pot pripeljala v Ortneško dolino, kjer je tudi ostal. Svoje mesto je zapustil le pod silo razmer, ko je pri nas divjal okupator. Tov. Prezelj je eden tistih, ki čutijo in delajo z ljudmi, ki posvetijo ves prosti čas napredku kraja in okolice. Je aktiven član vseh političnih in družbenih organizacij v našem kraju, hkrati pa je tudi dolgoletni občinski odbornik in sedaj član ObLO Ribnica.

Posebno zaslugo ima tov. Prezelj pri turizmu. Na njegovo pobudo in s pomočjo ožjih sodelavcev so zgradili turistično kočo na Grmadi, katera ima vse pogoje za nadaljnji razvoj.

Tov. Prezelj se je takoj v začetku vsestransko prilagodil kraju, prisluhnil željam in potrebam ljudi ter tako postal naš.

Zadnje leto si je na prijaznem gričku zgradil dom, kamor se bo v kratkem preselil. V novem domu in v krogu družine mu želimo še mnogo zdravih in srečnih let.

Ortnečani

Živa umetnost v Kostanjevici

Umetnost je spremljala človeka že od začetka njegovega razvoja, prevzela ga je že v sivi davnini. Spomnimo se čudovitih stenskih risb v votlinah, kjer je pred tisočletji prebival človek, egipčanskih piramid in kipov, umetniških dosežkov starega veka in renesančnih umetnin neprecenljivih vrednosti. Človek se je združil z umetnostjo in umetnost s človekom, odkar je spoznal, da lahko upodablja v kamen in les vse, kar vidi.

Današnja, moderna umetnost ima prav tako velike kulturno-vzgojne naloge, kljub svojemu modernemu, včasih preprostim ljudem težko razumljivem slogu, se vedno bolj približuje in staplja s širokimi množicami, postaja splošna last in potreba. Po drugi strani tudi povezuje ljudi vseh ras, ne glede na njihovo politično in gospodarsko pripadnost in ne glede, na katerem kontinentu žive. Prav tako nalogo pa ima mednarodni kiparski simpozij FORMA VIVA — živa oblika, ki je bil letos že drugič v Kostanjevici na Krki in v Seči pri Portorožu in se je končal v nedeljo, 2. septembra.

Ustanovitelja sta Okrajna ljudska odbora Novo mesto in Koper, kakor tudi Sklad za pospeševanje kulturnih dejavnosti Sveta za prosveto in kulturo Slovenije, razni lokalni faktorji pa so prispevali za njegovo realizacijo mnogo truda in gmotnih sredstev. Vse pa je družila zavest, da združuje umetnost ljudi preko vseh meja duha in krvi, in želja, da bi tudi ta srečanja povezala v skupnem ustvarjanju umetnike vseh delov sveta. V Portorožu so se zbrali mojstri kamna, iz stoletnih hrastovih debel, zraslih v velikih gozdovih okoli idilične Kostanjevice na Dolenjskem, starega mesteca na otoku sredi Krke, pa so luščila kiparska dleta nove umetnine.

Na letošnjem kiparskem simpoziju v Kostanjevici je kot edini Slovenec sodeloval tudi kipar **Stane Jarm** iz Kočevja. Za dobra dva meseca se je vživel z ostalimi umetniki z vseh delov sveta v posebno družino in ustvarjal. Po končanem simpoziju sem ga obiskal in mu zastavil nekaj vprašanj o tem nenavadnem shodu umetnikov, o njihovem delu in življenju in okolju, v katerem so ustvarjali...

»POVEJ NAM NEKAJ O SIMPOZIJU V KOSTANJEVICI IN KAKO SI POSTAL UDELEŽENEC TE POMEMBNE UMETNIŠKE MANIFESTACIJE?«

— Ideja o mednarodnem kiparskem srečanju-simpoziju je bila prvič uresničena v Avstriji v St. Margarethnu in se ga je udeležil tudi moj kolega, kipar Janez Lenassi iz Ljubljane. On in pokojni Jakob Savinšek sta to idejo prenesla na naša tla in s pomočjo slovenskih kulturnih forumov je bila že lani uresničena. Z letošnjim, drugim simpozijem so ta srečanja postala že znana in tradicionalna... Zaradi najugodnejših pogojev in krajevnega vzdušja sta bila na podlagi večje izbire določena za to dva kraja, in sicer Portorož, kjer so kiparji z vsega sveta klesali v kamen, in romantična Kostanjevica, kjer so umetniki upodabljali v hrastov les... Tako se vsako leto zbere v obeh krajih številna mednarodna kiparska družina. Srečanje je za nas silno pomembno, saj utrjuje mednarodno sožitje, dokazuje, da lahko žive skupaj in ustvarjajo ljudje različnih ras, barv in idejnih pripadnosti, za umetnike je pa še toliko bolj pomembno, ker lahko izmenjujejo izkušnje in mnenja in si tako bogatijo znanje.

Na letošnji natečaj (vsako leto je za udeležbo na simpoziju razpisan poseben natečaj), ki se ga je udeležilo precej jugoslovanskih

kiparjev, sem se prijavi tudi jaz. Poslal sem fotografije nekaterih del in načrt, kaj mislim delati na simpoziju. Bil sem izbran...

»KOLIKO KIPARJEV JE SODELOVALO NA LETOŠNJEM SIMPOZIJU FORMA VIVA?«

— Letošnjega simpozija se je udeležilo v Kostanjevici in v Portorožu enaindvajset kiparjev iz trinajstih držav štirih kontinentov. V Kostanjevici so poleg mene sodelovali še Japonec Koishiro Shirota, Lloyd Glasson iz ZDA, naivni kipar Petar Smajič, Vojin Stojič, Dušan Džamonja, Pedro Baretto iz Venezuele, Vittorio Tavernari (It.), Hava Mehutani (Izrael) in Eberhard Fiebig iz Zahodne Nemčije.

»NEKAJ O ŽIVLJENJU V IDILIČNI KOSTANJEVICI?«

— Imeli smo se dobro. Mogoče so ljudje gledali na lanski simpozij nekoliko skeptično, toda letos so ga sprejeli z veliko večjim razumevanjem, kot nekaj njihovega, del njih samih in ponosni so, da je to umetniško srečanje pri njih. To smo opazili takoj, ko so nas med delom obiskovali in se zanimali za naše delo, še prav posebno pa na zaključku, ko se je slavnosti udeležilo precej domačinov in gostov. Naj še povem, da imajo precej zaslug za lep odnos do **Forme Vive** tamkajšnji ravnatelj osnovne šole L. Smrekar in nekateri prosvetni delavci, predvsem Jože Jankovič, ki nam je pomagal na vsakem koraku...

Kostanjevica je čudovita. To je eno najstarejših slovenskih mest. Včasih so ljudje živeli predvsem od ribolova, to je od rakov, dokler jih ni uničila račja kuga (kar lepo opisuje pisatelj J. Dular v delu **Krka umira).** Zdaj se ljudje ukvarjajo v glavnem z vinogradništvom, hmeljarstvom, hodijo v službe itd. Ljudje so prijazni, ustrežljivi, prav priznano dolenjsko gostoljubni, tako da so bili tuji gostje nad njimi vzhičeni.

Naj omenim še njihovo zgledno urejeno šolo. Na hodnikih je urejena stalna zbirka, imenovana po prerano umrlem slikarju - domačinu Jožetu Gorjupu. Tako otroci na nevsiljiv način dobivajo kontakt in spoštovanje do likovne umetnosti.

»POVEJ NAM NEKAJ O TVOJEM DELU V KOSTANJEVICI?«

— Že na natečaj sem poslal skico dela, ki sem ga hotel realizirati na simpoziju. Iz treh hrastovih hlodov, dolgih preko tri metre in debelih od 60 do 70 centimetrov, sem napravil tri matere, ki nosijo otroke. Moja upodobitev mater ni realistična v takem smislu, kakor smo vajeni, temveč sem skušal z obliko in formo poudariti simbol rasti, kako otrok raste kot poganjek iz materinega telesa, v njeni zaščiti in okrilju. Po obliki so si podobne samo zato, ker so eno samo delo, kompozicija, s katero sem hotel podčrtati množičnost in, ker sem na koncu les ožgal, tudi tragičnost. V mislih sem imel vdove-matere ter njihovo trpljenje in trpljenje domačih krajev med NOB. Skratka, hotel sem, da bi delovale človeško prizadeto, pretresljivo, kar mi je, po mnenju žirije, nekako uspelo.

»KAKŠEN JE KOSTANJEVIŠKI LES?«

— Odličen.

»NEKAJ O TVOJEM DELU DOMA?«

— Učim na šoli. Rad bi imel več časa za kiparsko delo, vendar mi ga šola precej jemlje. Tudi primernega ateljeja nimam; gostujem pri Gladu v Šeškovem domu... Želel bi tudi, da bi se Kočevje zgledovalo po drugih krajih, kjer so široko odprli vrata umetnosti in ustanovili umetniške galerije. Kočevje naj bi dobilo primeren prostor za stalno umetniško galerijo, s čimer bi se uvrstilo med številne slovenske kulturne centre...

»VPLIVA NA TVOJE DELO DEJSTVO, DA NE ŽIVIŠ V VEČJEM KULTURNEM CENTRU, V NEPOSREDNEM STIKU Z UMETNIŠKIMI KROGI?«

— Najprej sem se bal, da bo odmaknjenost od kulturnih centrov vplivala na delo, spoznal pa sem, da čeprav živim na podeželju, odmaknjen od centra in splošnih kulturnih dogajanj, to na delo ne vpliva. Seveda pa je za delo potrebna večja vztrajnost, volja in precejšnja mera trmoglavosti.

»DOSEDANJI USPEHI IN NAČRTI?«

— Doslej še nisem razstavljal, ker nisem imel primernega prostora za delo in urejenih razmer.

Prizorišče letošnjega simpozija v Seči pri Portorožu

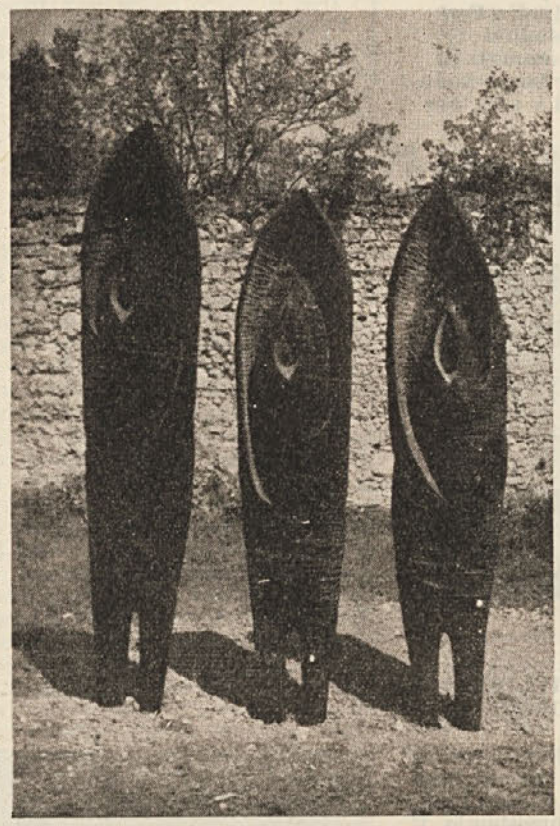

... naš Stane Jarm je presenetil z nenavadno doživeto, surrealistično ekspresivno in sodobno poenostavljeno vizijo mater v vojni. (DELO). (Kompozicija Matere, ki jo je ustvaril v Kostanjevici. Vsa dela, napravljena na simpoziju, ostanejo v kraju, v naravnem okolju...)

Sem pa veliko skiciral in risal. Moj največji uspeh do sedaj je bila druga nagrada za kiparstvo od republiškega odbora za proslavo 20-letnice revolucije za kip »Materi talcev«, in pa, seveda, udeležba na letošnjem simpoziju... In načrti: Delati, čimveč delati in razstavljati doma in, če mogoče, v tujini...

● **Razgovarjala sva se pri njemu doma, v prijetni sobici s kipi in slikami, ki z vseh strani zrcali njegovega ustvarjalca. Najpogostejši motiv njegovega ustvarjanja so prav matere, preproste, delovne žene, odete v črno, njihove tegobe in trpljenje. In končno, iz njegovih del sije topla ljubezen do teh žena, naših mater, in krajev, iz katerih izhaja.**

In za zaključek mogoče še to, da bi ne bilo slabo, če bi v Kočevju organizirali stalno umetniško galerijo, s čimer bi približali umetnost čimvečjemu krogu ljudi, pa tudi otroci bi imeli tako neposreden stik z likovnimi prizadevanji naših umetnikov. Mogoče pa bi tudi dobili primeren prostor za atelje, v katerem bi v ugodnejših pogojih lahko ustvarjal edini kipar, ki živi med nami, Stane Jarm...?

France Grivec

Še o treh šolah

Že v prejšnji številki smo poročali o obeh osnovnih šolah v Kočevju, danes pa bomo spregovorili nekaj besed o kočevski gimnaziji, glasbeni šoli in posebni šoli.

Letos se je v gimnazijo v Kočevju vpisalo triinosemdeset učencev, od tega je 22 fantov in 61 deklet. Iz tega je razvidno, da fantje čedalje bolj odhajajo v industrijske šole ali pa se posvetijo obrti. Na gimnaziji je sedaj še enkrat toliko deklet kot fantov, v prvih razredih pa je deklet celo trikrat več. Skupno je sedaj na gimnaziji 198 učencev. V letošnjem letu so začeli z reformo gimnazije. Začeli so v prvi gimnaziji, vsako naslednje leto pa bodo vsak razred vključili v reformni proces. V vseh razredih je po 32 ur pouka na teden, le prvi razredi imajo na teden še tri ure tehničnega pouka. V prvi gimnaziji so velike spremembe v obsegu snovi kakor tudi v vsebini. V reformirani gimnaziji bo predvsem poudarjeno laboratorijsko delo. Pri tehničnem pouku nastajajo težave, ker nimajo prostorov. Z gradnjo tehnične delavnice pa se bo tudi to izboljšalo. Manjka jim strokovnjak za tehnični pouk, zaenkrat poučuje gimnazijce učitelj osnovne šole. Za graditev tehnične delavnice in nabavo opreme bodo porabili vsa denarna sredstva gimnazije in osemletke. Opremo za tehnični pouk so naročili v vrednosti milijon in pol dinarjev pri Kovinski šoli Litostroj. Profesorjev na gimnaziji ne primanjkuje in so vsa mesta zasedena.

Na Glasbeno šolo v Kočevju se je letos vpisalo 128 učencev. Največ je prijavljenih za učenje harmonike in sicer 47, za trobila 16, za kitaro 18, klavir 18, klarinet 10, violino 7, za blokflavto 6 in melodiko 6.

Petdeset učencev je novincev in bodo obiskovali I. razred svojega instrumenta, ostali pa so bili učenci že lansko leto. Vendar je tolikšno število za učitelje, ki jih imajo, preveliko in je vprašanje, če bodo predavatelji vzdržali tolikšno obremenitev. V bodoče bodo morali nove učence odklanjati, če ne bodo dobili novih moči.

Tudi s prostori so bolj na tesnem in si morajo pomagati z enim prostorom osnovne šole. Želeli bi, da bi se v bodoče učenci bolj vpisovali za druge instrumente kot za harmoniko, kjer je »gneča« največja.

Posebno šolo v Kočevju obiskujejo nekoliko duševno zaostali učenci, kateri ne bi mogli slediti pouku v redni šoli. V njej sta letos po dva razreda, katera imata skupaj štiriindvajset učencev. To sta drugi in tretji razred. Morali bi biti vsaj trije razredi. Šola bi se morala razvijati naprej, vendar primanjkuje zanjo učnih moči. Učitelji se neradi odločijo za podučevanje na takšni šoli. V tej šoli je učni obseg snovi manjši in tudi pouk je počasnejši. Šola se je pokazala kot zelo koristna, saj nekateri učenci v redno šolo sploh niso hoteli hoditi, tu pa so med enakimi. Učil največ izdelajo kar sami, nekaj pa so jih naročili tudi iz Zagreba. Učenc m je treba čimveč nazorno pokazati. Delo v tej šoli je težko, toda, kot menita obe učiteljici, je zelo hvaležno, ker človek vidi na koncu uspeh, katerega morda niti sam ni pričakoval. Šola skuša pripraviti tudi te otroke, da bodo nekoč lahko jasnega obraza stopili v življenje.

-te-

VARSTVO DOJENČKOV V STARI CERKVI

Avgusta so v Stari cerkvi organizirali tudi otroško varstvo za dojenčke. Pobudo za ustanovitev so dali starši, Društvo prijateljev mladine iz Stare cerkve in krajevni odbor. Varstvo enega dojenčka stane na mesec 4000 dinarjev. V vrtcu varujejo doslej 5 dojenčkov. »Mojca« v Stari cerkvi je postala tako kombinirana otroška varstveno vzgojna ustanova, saj v njej varujejo dojenčke, predšolske in tudi šolske otroke. Sredstva za ustanovitev sta prispevala Svet za zdravstvo in soc. skrbstvo LRS in občinski ljudski odbor Kočevje.

Šiviljski tečaj v Kočevju

Ljubljanska poslovalnica podjetja Bagat iz Zadra, ki proizvaja šivalne stroje, je organizirala v Kočevju šiviljsko-krojni tečaj. Obiskuje ga 46 žena in deklet. Tečaj se je začel 16. avgusta, trajal pa bo 4 tedne, oziroma 60 učnih ur. Tečajnice najprej spoznajo delovanje šivalnih strojev Bagat in njihovih priključkov, uče pa se tudi krojenja in šivanja. Ljubljanska poslovalnica je organizirala tečaj v Kočevju zato, ker je na tem območju prodanih precej teh šivalnih strojev. Tečajnina znaša 3000 dinarjev.

Če bo dovolj prijavljenk, bodo organizirali v drugi polovici septembra še en začetni in nadaljevalni tečaj. V nadaljevalnem se bodo tečajnice učile krojiti in šivati. Predvsem se bodo naučile samostojno krojiti, medtem ko v začetnem kroji še vse voditeljica tečaja. Pričakovati je, da bo za oba tečaja dovolj prijavljenk, saj se jih je za začetnega priglasilo veliko več, pa so potem — menda zaradi dopustov in lepega vremena — odstopile.

Tečajnice so ob našem obisku povedale, da so se odločile za tečaj zato, ker imajo doma šivalne stroje, ker so šivilje drage (one pa imajo v glavnem že otroke, katerim je treba vedno kaj narediti ali zašiti) in ker lahko same predelajo tudi kaj iz starega. Do takrat (to je bilo približno teden dni pred koncem tečaja) so se že naučile šivati bluze, obleke in otroška oblačila. Ena je povedala, da je prej tudi že šivala, a da se je zdaj naučila, kako lahko po kroju dele tudi razširi ali zoži.

Vaditeljica je povedala, da tudi drugod po svetu ženske vse več šivajo doma. Konfekcija je zaradi cenene izdelave ponekod skoro zatrla šiviljsko obrt. Ženske, ki ne bi bile rade oblečene samo konfekcijsko in ki ne morejo plačati dragih modnih šivilj, si šivajo same. Sicer pa če več znaš, več veljaš.

ŠE MALO IN SPET SE BODO ODPRLA ŠOLSKA VRATA — Učenci Bračičeve šole — prvi dan novega šolskega leta

LOVEC NA ČLOVEŠKE GLAVE V KOČEVJU

Neredko morajo kočevski kinoobiskovavci ugibati, kateri igravec je pravzaprav na platnu — ker mu manjka glava. Odbil mu jo je spretni kočevski kinooperater, ki se je menda tega naučil pri lovcih na človeške glave ali pa pri rabljih. Ko sedi človek v kinodvorani dobi tudi vtis, da je kinooperater tudi vsaj delno gluh in slep. Zvočnik včasih tuli, da si mora človek tiščati ušesa, drugič pa spet ne da glasu od sebe. Pred kratkim smo imeli priložnost gledati med vsem filmom, kako na desni strani platna miglja dolga, ozka senca, podobna travni bilki. Včasih spet je slika presvetla ali pretemna. Podobne težave imajo s kinooperaterjem tudi v Šalki vasi. Nekdo, ki je že bil kinooperater, pravi, da pride do takih pomanjkljivosti zato, ker kinooperaterji med predvajanjem filma zapuste svoje delovno mesto in zavijejo po svojih poteh, na primer — v gostilno.

ZDRUŽITEV KINOV

Nekateri volivci Šalke vasi in Rudnika predlagajo, da bi se združili kino podjetji iz Kočevja in Šalke vasi. Pravijo, da bi s tem prihranili na času in v denarju. Zdaj hodita namreč dva naročat filme, dva izgubljata čas in vlečeta plačo, čeprav bi to delo lahko opravljal eden. Kinooperaterja bi seveda morala ostati dva, vendar bi morali šalkovaškega poslati na tečaj, da bi se naučil, kako se predvaja film tudi na enem projektorju brez odmorov.

Kinoobiskovalci iz Šalke vasi tudi želijo, da bi njihov kino preuredili tako, da bi v njem predvajali lahko tudi cinemaskopske filme, ki so tudi po kvaliteti boljši kot navadni. Zaradi tega bi se tudi obisk predstav povečal. Preureditev bi veljala pol milijona dinarjev.

PRETIRANA ŠTEDNJA

Štednja je na merodajnem mestu potrebna in zaželena, vendar pa ni vedno prav, da štedimo tam, kjer nam lahko to škoduje. Poglejmo kar primer z našimi cestami. Slišali smo, da so pred tedni močno zreducirali cestarje na državnih cestah. V odločitve Uprave za ceste se glede tega ne spuščamo, ker je to njihova stvar, zanimajo pa nas ceste, katerih uporabniki smo vsi državljani. In prav na cestah se pozna, da je cestarjev premalo. Nekatere naše ceste so že take, da je vožnja po njih prava muka, za vozila pa velika škoda.

Če bi stehtali, koliko skupnost prištedi z zmanjšano delovno silo na naših cestah in kolikšna je škoda, ki jo povzročajo vozilom slabe ceste, bo tehtnica verjetno globoko potegnila na tisto stran, kjer so vozila. Čas bi že bil, da bi na merodajnih mestih analizirali stanje nekaterih naših cest in potem ukrepali.

-r

Delavske športne igre

Prijave za delavske športne igre za prvenstvo sindikalnih podružnic za leto 1962 so zaključene. Tekmovanje bo v sledečih panogah: nogomet, odbojka, atletika, balinanje, kegljanje, streljanje, namizni tenis in šah.

Sindikalne podružnice so prijavile:

Podružnica	Ekipe	Št. tekm.
ObLO Kočevje	8	46
Trgopromet	11	62
Inkop	4	27
Tekstilana	5	26
Itas	8	56
Oprema	5	28
Kočevski tisk	6	36
Zidar	7	51
Inles (žaga)	5	31
Zdravstveni dom	3	13
Avto	5	31
Rudnik	6	35
Snežnik, Kočevska Reka	4	21
	77	463

To so prijave za moške ekipe, ki so v tem letu prijavljene v rekordnem številu, upamo pa, da bomo pripravljene videli tudi na zelenem polju v popolnem številu.

Slabše so prijavljene ženske ekipe. V štirih panogah je skupno 7 ekip s 27 tekmovavkami.

Tekmovavni program bo v sklopu prireditev za proslavo občinskega praznika. Priprave so v teku. Tekmovanje se bo pričelo 20. t. m. in bo končano 3. oktobra. Vse sindikalne podružnice, ki so prijavile svoje ekipe, bodo pravočasno prejele urnike in podrobna navodila za tekmovanja.

Tekmovavna komisija pri OSS

Rudi Murovič — republiški prvak

Minulo nedeljo je bilo republiško prvenstvo mladih atletov in atletinj. Tekmovanje je bilo v Novi Gorici in Ljubljani. Obeh tekmovanj so se udeležili tudi pripadniki TVD Partizan Kočevje. Že po prijavah je bilo slutiti, da bodo borbe ostre, saj so prijavili vsi slovenski klubi udeležbo z močnim ekipami. V startnih spiskih je bilo polno novih imen, tako da je bilo težko predvidevati izide, pa vendar so nas tekmovavci zopet prijetno razveselili. Iz množice tekmovavcev in tekmovavk — najboljših mladih atletov slovenskih klubov se jim je posrečilo iztrgati nekaj najvišjih mest iz republiškega vrha.

V Novi Gorici je dosegla Bohančeva 3. mesto v skoku v daljino, mladinec Šega pa 4. mesto v metu krogle. Rezultati naših tekmovavcev v ostalih disciplinah so nekako v prvi polovici.

V Ljubljani je mlajši mladinec Torkar s skokom 170 cm v višino 2. mesto, Rudi Murovič pa z metom krogle 14,48 m 1. mesto in je tako postal v tej disciplini republiški prvak.

Tiho in skromno se pripravljajo mladi atleti na težka tekmovanja. Žrtvovati je treba marsikaj in se podvreči disciplini in umerjenemu življenju atleta. Naši fantje in dekleta so taki, za kar jim gre vse priznanje. Zdi se nam pa, da se naša javnost vse premalo zanima za telesno vzgojno delo društvo, ki vzgaja športnike, ki ponesejo ime našega mesta častno daleč po Sloveniji. Vse premalo vrednotimo uspehe mladih ljudi, ki so znani in cenjeni v športnih krogih naše republike. Poročevavec je v »Delu« napisal za Muroviča, da je šlo prvenstvo v metu krogle že po tradiciji v Kočevje. Da, postati republiški prvak ali prebiti se med prve tri ni slučaj. To se doseže le s trdim delom in voljo tekmovavcev kot njihovih vodnikov.

POMEMBNA ZMAGA

IZOLA : KOČEVJE 1:3

V drugem kolu II. republiške odbojkarske lige sta se v nedeljo, 9. septembra srečali v Izoli moštvi kočevskega Partizana in Izole. Tekma je odločala, kdo bo zapustil družbo drugoligašev. To so vedeli igravci obeh moštev, zatoa so vložili v tekmo veliko truda in znanja. Kočevski igravci so pokazali boljšo in učinkovitejšo igro in zasluženo premagali nasprotnika.

V prvem setu se je kočevskim odbojkarjem poznala utrujenost, zato so delali napake in ga izgubili z rezultatom 15:8. Razburljiv je bil drugi set, katerega so pa težavni igri dobili kočevski odbojkarji z rezultatom 16:14. Domačini so že vodili z rezultatom 14:11, vendar je kočevskim odbojkarjem uspelo nadoknaditi zamujeno. Tako so imeli set prednosti in so zaigrali lahko bolj sproščeno. Tretji set so brez težav odločili v svojo korist, v četrtem pa so nadigrali nasprotnika, ki je čedalje bolj izgubljal moralo. Med njihovimi igravci je prišlo celo do prepira, zato so set izgubili z visokem rezultatom 15:5.

OBVESTILO

Vse potrošnike obveščamo, da bodo naše poslovavnice št. 2, 3, 4 in 5 v ponedeljek, 17. 9. 1962, zaprte.

Poslovala bo poslovavnica št. 1 (pri Pekarni).

KGP KOČEVJE
OBRAT »MESARIJA«

V NOGOMETU ZOPET TEKMUJEJO

V kočevskem nogometu je velika sprememba. Pravilna in edina prava zamisel mladih nogometašev.

Kako prav je bilo, da je vodstvo NK Kočevje prenehalo tekmovati v prvem razredu in kako napačno, da se potem ni več zanimalo za mlade nogometaše, smo lahko ugotovili na izrednem občnem zboru, ki je bil sklican na zahtevo mladih nogometašev v petek, 7. septembra 1962.

Na občnem zboru so se zbrali predvsem mladi aktivni nogometaši in nekaj ljubiteljev tega športa. Tokrat so naredili zaključek nad napakami, ki so bile storjene. Sklenili so, da bodo gojili nogomet z igravci, ki za svojo udeležbo ne bodo zahtevali nobenih stroškov. Ta misel se je rodila predvsem pri mlajših nogometaših. pa tudi več starejših je uvidelo, da ni drugega izhoda. Vsem je jasno, da denarja ni in da bodo morali zato žrtvovati tudi lastna sredstva. Do tega zaključka je prišla večina nogometašev, ki jim je želja do nogometa več, kakor pa vse govoričenje o napakah, ki so bile storjene.

Občinska zveza je za ta namen našla nekaj sredstev, vendar samo za prevoze. Vse ostale stroške bodo morali nogometaši poravnati iz lastnih izkupičkov in članarine.

Nogometaši so se sedaj že vključili v tekmovanje. V sezoni 1962/63 bomo torej zopet gledali borbe naših ljubljencev na zelene mpolju. V nedeljo smo bili že priča enega teh srečanj. Nasprotnik »Komet« iz Ljubljane je moral poražen z igrišča. Mladi kočevski nogometaši so zmagali z rezultatom 6:1. Igra je bila v prvem polčasu izenačena, kar dokazuje rezultat 2:1 za Kočevje. V drugem polčaju so gostje popustili, domačini pa bolje zaigrali in uspeh je bil zagotovljen.

Nedeljska tekma nam naj bo dokaz, da se lahko igra brez kričanja in ugovarjanja. Mogoče bo kdo rekel, saj so morali igrati tako, ker je bil nasprotnik tak. Ne! Tudi z drugim nasprotnikom bo treba upoštevati te vrline, ki jih naši mladi nogometaši imajo.

Na občnem zboru je bil izvoljen nov upravni odbor, ki prvič ni tako številčen, drugič pa je sestavljen predvsem iz mladih nogometašev in starejših članov, ki so nekdaj igrali nogomet.

Kotalkarja Metka Agreš in Fedja Radič sta najbolj perspektivni par v Jugoslaviji

Lovska družina Dolenja vas

Že v prejšnji številki smo pisali o delavnih lovcih LD Dolenja vas, ki so si v Veliki gori nad Rakitnico, Pri Kaličku, zgradili lično lovsko kočo. — Lovska družina šteje 33 članov in je zelo aktivna. Vsakoletni plan odstrela vedno izpolnijo. Letos imajo odobren odstrel za štiri jelene, šest košut in dve divji svinji, ustrelili pa so že sedem srnjakov in enega prašiča.

Niso pa se zadovoljili le z »jaganjem«, hoteli so si zgraditi lovsko hišico, ki bi jim služila pri njihovem delu. Pred dvema letoma so pričeli. Podjetja in nekateri lovci so dali les, za dograditev koče pa so prsipevali tudi 1400 prostovoljnih delovnih ur. Koča je velika 6 × 6 metrov in ima posebno lovsko sobo, ki so jo opremili s tremi divani, ter manjšo kuhinjo in balkon. Koča bo prav gotovo prijetna za turistične in lovske namene, v njej pa se bodo lahko namestili tudi tuji gostje, ki bodo prišli uplenit divjačino.

Lovska družina Dolenja vas, ki zavzema vse okoliške vasi, skrbi tudi za vzgojo lovcev. V nedeljo so se zbrali v Rakitnici pri dolgoletnem uspešnem lovcu Goršetu, kjer so poslušali predavanje o pravilnem odstrelu in kaj spada pod redni in gojitveni odstrel. Ogledali so si tudi več jelenovih trofej. Seveda so se, kot pravi lovci, pogovorili tudi o uspehih in neuspehih posameznih lovcev in vmes marsikatero »razdrli«. Po posvetovanju so šli sekat les za gradnjo pitališča.

TEKMOVANJE KOČEVSKIH BALINARJEV

Od 24. do 31. avgusta je bilo v Kočevju na Zidarjevem balinarskem igrišču ekipno tekmovanje v četvorkah, katerega se je udeležilo devet kočevskih ekip. Tekmovanje je organiziral Balinarski klub iz Kočevja, ki je bil ustanovljen julija letos in ima okrog osemdeset članov. Športno tekmovanje v balinanju je bilo v Kočevju letos prvič. Med ekipami je zasluženo zmagal Zidar pred Opremo in Tekstilano. Med udeleženci tekmovanja je bil tudi petinosemdesetletni Škvarč. Prvoplasirana ekipa je prejela lep pokal v trajno last.

V soboto se bo pričelo tekmovanje za prvenstvo tolkačev, katerega se lahko udeležijo vsi, ki se zanimajo za ta šport. Tolkači bodo zbijali krogle in balinčke v vidu mreže. Njihove udarce bo ocenjevala posebna komisija sodnikov, ki so napravili balinarske izpite. Prvi trije tekmovavci bodo prejeli častne diplome. Prijave za tekmovanje bo sprejemal pripravljavni odbor na igrišču do 16. ure.

Cepljenje proti otroški paralizi

Prihodnji teden bo v občini Kočevje tretje cepljenje proti otroški paralizi za tisto mladino, ki je bila aprila in junija letos proti tej bolezni že vsaj enkrat cepljena. Za to cepljenje pride v poštev vsa mladina, rojena od 1. januarja 1942 do 31. decembra 1948. Otroci, rojeni od 1. decembra 1960 do 31. decembra 1961, bodo istočasno cepljeni proti otroški paralizi in proti davici, tetanusu in oslovskemu kašlju. Obvezniki, ki ob prvem in drugem cepljenju proti otroški paralizi še niso plačali 400 din ali pa so plačali samo polovico tega zneska, bodo poravnali ostanek vsote pri tem cepljenju. Cepili bomo z živo vakcino, zaradi česar naj obvezniki prinesejo na cepišče kavne žličke. Cepljenje bo po naslednjem razporedu:

Kraj cepljenje in cepišče	Datum in ura cepljenja
Stara cerkev, šola	18. 9. 1962 ob 13. uri
Struge, šola	18. 9. 1962 ob 15. uri
Polom, šola	18. 9. 1962 ob 17. uri
Stari log, šola	18. 9. 1962 ob 18. uri
Kočevje, otroški dispanzer	19. 9. 1962 od 10. do 13. ure in od 14. do 18. ure
Livold, šola	20. 9. 1962 ob 11. uri
Mozelj, šola	20. 9. 1962 ob 12. uri
Podlesje, kmetijska uprava	20. 9. 1962 ob 13. uri
Laze, šola	20. 9. 1962 ob 13.30 uri
Predgrad, pomožna zdravstv. postaja	20. 9. 1962 ob 14. uri
Vimolj, šola	20. 9. 1962 ob 15.30 uri
Knežja lipa, šola	20. 9. 1962 ob 16. uri
Nemška loka, kmetijska uprava	20. 9. 1962 ob 16.30 uri
Koprivnik, šola	20. 9. 1962 ob 17. uri
Onek, šola	20. 9. 1962 ob 18. uri
Kočevje-Rudnik, proti TBC dispanzer	20. 9. 1962 ob 13. uri
Željne, šola	20. 9. 1962 ob 14. uri
Briga, kmetijska uprava	21. 9. 1962 ob 14. uri
Borovec, kmetijska uprava	21. 9. 1962 ob 14.30 uri
Kočevska Reka, pomož zdrav. postaja	21. 9. 1962 ob 15. uri
Papeži, bivša šola	22. 9. 1962 ob 11. uri
Osilnica, pomož. zdravstv. postaja	22. 9. 1962 ob 11.30 uri
Bosljiva loka, bivša šola	22. 9. 1962 ob 12.30 uri
Slov. Kuželj, bivša šola	22. 9. 1962 ob 13. uri
Fara-Vas, šola	22. 9. 1962 ob 14. uri
Banja loka, pomož. zdravstv. postaja	22. 9. 1962 ob 15. uri
Štalcerji, kmetijska uprava	22. 9. 1962 ob 16. uri

Razpored za cepljenje je obširen, zaradi česar cepilna ekipa v nobenem primeru ne bo mogla čakati na zamudnike. Zato naj bodo vsi, ki so za cepljenje obvezni, ob določeni uri na cepišču.

Ker posebnih pozivov za posameznike ni bilo mogoče izdati, je potrebno, da se na krajevno običajen način in z medsebojnim obveščanjem obvesti vse, ki za cepljenje pridejo v poštev, da bodo ob določenem času na cepišču. Pri izvajanju te akcije naj nas spremlja zavest, da so zaščitna cepljenja najbolj zanesljivo sredstvo za preprečevanje in zatiranje nalezljivih bolezni.

Zdravstveni dom Kočevje

Naš obveščevalec

Gibanje prebivalcev
čestitke
Sporedi
Obvestila
Mali oglasi

KOČEVJE

Poročili so se: Mihelič Janez, šofer iz Vinice pri Sodražici, star 24 let in Rauh Ljudmila, trgovska pomočnica iz Kočevja, Trg svobode 2, stara 20 let; Poznič Peter, ključavničar iz Mahovnika 11, star 21 let in Palčič Marija iz Mahovnika 18, krojaška pomočnica, stara 19 let; Suhadolnik Boris, delavec iz Mahovnika 29, star 23 let in Jelenc Irma, delavka iz Mahovnika, stara 18 let.

Rodile so: Žurga Jelka iz Kočevja, Ljubljanska cesta 6 — dečka.

V Novem mestu je rodila: Domonkoč Marija, gospodinja iz Starega loga 4, dečka.

V Ljubljani so rodile: dr. Šterbenc — Štefanič Marija, stomatolog iz Kočevja, Ljubljanska cesta 33 — dečka, Berlan Rezka, uslužbenka iz Kočevja, Kolodvorska 2 — dečka.

Umrl je Colnar Pavel, upokojenec iz Kočevja, Mestni log 16, star 81 let.

DRAGA

Rodili sta: Lipovec Albina, gospodinja iz Podplanine št. 5 — deklico; Volf Marija, gospodinja iz Pungrta št. 1 — dečka.

PREDGRAD

Umrl je Majerle Peter, kmetovavec iz Predgrada št. 73, star 63 let.

DOBREPOLJE

Rodili sta: Volek Daniela, gospodinja iz Zagorice št. 48 — dečka; Samide Rozalija, gospodinja iz Kompolj št. 87 — dečka.

Poročili so se: Štih Franc, šofer iz Ceste št. 21 in Novak Marija, kmečka delavka iz Zdenske vase št. 54; Mohar Jože, delavec iz Podpeči št. 22 in Klinec Ana, kmečka delavka iz Bruhanje vasi št. 18; Tekavčič Jože, delavec iz Žvirč št. 36 in Drnulec Frančiška, kmečka delavka iz Kompolj št. 19.

Umrl je Roškar Stanislav, otrok iz Ponikev št. 78, star 14 let.

ČESTITKA

Milki Smuk za njen praznik vse najlepše in najboljše — Srečko.

ZAHVALA

Ob težki izgubi očeta in starega očeta

PAVLA COLNARJA

iz Kočevja, Mestni log, se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam stali ob strani in nam izrekli sožalje. Iskrena zahvala kolektivu Trgoprometa in Medvedovim za venca ter vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoči: sin Ivan z družino.

OBVESTILO

Center za napredek gospodinjstva v Kočevju bo organiziral 2-dnevni tečaj za konzerviranje sadja in zelenjave ter za pripravo sadnih sokov. Vse zainteresirane gospodinje naj se prijavijo do 18. 9. 1962 pri gosopdinjskem centru, ObLO III. nadstropje, kjer bodo prejele vsa potrebna navodila.

Center za napredek gospodinjstva — Kočevje

PRODAM

Ugodno prodam sobno pohištvo. Alojz Ložar, Goriča vas 18, Ribnica.

PRODAM

Zaradi selitve ugodno prodam skoraj nov štedilnik Tobi in 4000 kilogramov apna. Zajc, Dolenja vas 29.

PRODAM

Ugodno in poceni prodam dobro ohranjen moped Puch avstrijske znamke. Emil Farazin, Železniška postaja Ribnica.

Kino

JADRAN, KOČEVJE: od 14. do 16. septembra ameriški barvni CS film »Zbogom orožje«, 17. in 18. septembra nemški film »Profesor Nesnaga«, 19. in 20. septembra italijanski film »Moralist«, 21. do 23. septembra amer. CS film »V osemdesetih dneh okoli sveta«.

SVOBODA, KOČEVJE: 15. in 16. septembra sovjetski film »Serjoža«, 22. in 23. septembra madžarski barvni film »Gabor Dijak«.

RIBNICA: 15. in 16. septembra sovjetski barvni film »Dekliška pomlad«, 22. in 23. septembra francoski film »Resnica«.

STARA CERKEV: 15. in 16. stept. romunski film »Oprostite, napačna zveza«, 22. in 23. septembra poljski film »Vlak«.

SODRAŽICA: 15. in 16. septembra jugoslovanski film »Dr.«, 22. in 23. septembra italijanski film »Kitajski zid«.

LOŠKI POTOK: 16. septembra sovjetski barvni CS film »Kapetanova hči«, 23. septembra ameriški barvni CS film »Tekma za soncem«.

VELIKE LAŠČE: 15. in 16. septembra ameriški barvni CS film »Na svidenje v Rimu«, 22. in 23. septembra ameriški barvni CS film »Kralj in jaz«.

DOBREPOLJE: 15. in 16. septembra italijanski film »Sladko življenje«, 19. septembra angleški film »Tommy Steele poje«, 22. in 23. septembra angleški CS film »Ključ«.

PONIKVE: 20. septembra angleški film »Tommy Steele poje«.

PREDGRAD: 15. in 16. septembra jugoslovanski barvni film »Zvezda potuje na jug«, 22. in 23. steptembra ameriški barvni film »Velikan« I. del.

BROD NA KOLPI: 15. in 16. septembra nemško-poljski film »Planet smrti«, 22. in 23. septembra italijanski film »Poslednji raj«.

Spored RTV Ljubljana

Vsak dan: poročila ob 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 12.00, 13.00, 17.00, 19.30, 22.00. Pisan glasbeni spored od 5.00 do 8.00.

Sobota, 15. septembra

9.25 Zabavni kalejdoskop, 9.45 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov, 11.30 Matineja za zabavo, 12.15 Kmetijski nasveti — inž. Erik Eiselt: O siliranju in krmljenju govedi v jesenskem času, 13.30 Med rapsodijami, 14.35 Naši poslušavci čistitajo in pozdravljajo, 17.05 Gremo v kino, 18.10 Evropsko prvenstvo v atletiki (prenos iz Beograda), 20.00 Za prijeten konec tedna, 22.15 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 16. septembra

8.00 Mladinska radijska igra »Nepotrpežljivi Ibrahim«, 8.40 Otroški zbor RTV Ljubljana, 10.00 Še pomnite, tovariši... 11.30 Nedeljska reportaža, 12.05 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo, 13.30 Za našo vas, 14.15 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo, 16.00 Prenos PEA iz Beograda, 20.00 Vaša pesem — vaša melodija, 21.00 Spomini Julija Betteta na slavne pevce, 22.15 Ansambli in solisti RTV Ljubljana.

»NOVICE« — glasilo SZDL občin Kočevje in Ribnica. Izdaja in tiska ČZP »Kočevski tisk« v Kočevju. Urejuje uredniški odbor. Odgovorni urednik Peter Šobar. Uredništvo in uprava v Kočevju, Ljubljanska cesta 14-a, telefon uprave in uredništva 389. Letna naročnina 800 din, polletna 400 din in jo je treba plačati v naprej. Za inozemstvo 2.000 dinarjev oziroma 3 ameriške dolarje. Tek. rač. 600-27-1-265 pri NB podružnica Kočevje

Slovo Romea in Julije v istoimenski Shakespearovi drami

Prizor iz Držićeve komedije Ženska pamet

Kočevski pevski zbor Jakob Gallus je odlično zapel

Mladi tamburaši iz Sodražice

RAZGOVOR Z REŠKIM REŽISERJEM

Bili smo presenečeni

Po predstavi Shakespearove drame Romeo in Julija in Držićeve komedije Ženska pamet sem v zmešnjavi, ki je vladala v garderobi (bodoči ribniški kavarni) poiskal režiserja, Andjelka Štimca iz Reke, ki mi je rad odgovoril na nekatera vprašanja.

»Tovariš režiser, povejte nam nekaj o vašem gledališču?«

— Reški teater je bil ustanovljen z aktom vojne uprave za Cono B januarja 1946. Posebne zgradbe nismo imeli. Novoustanovljeno gledališče smo imenovali po hrvaškem komponistu — Rečanu Ivanu Zajcu. Igravce smo dobili iz vseh krajev Jugoslavije; jaz sem bil eden prvih igravcev in režiserjev v našem gledališču.

Že oktobra istega leta smo pričeli prvo gledališko sezono z Gundulićevo Dubravko. Sedaj ima gledališče 330-članski kolektv. Imamo kompletno opero z zborom in orkestrom ter kompletno hrvaško in italijansko dramsko skupino.

»Največji ukpehi vašega gledališča?«

— Shakespearova Hamlet in Mackbeth (z njo smo gostovali v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani), Povlaćenje Mirka Božića in še kaj. Naš repertoar sestavljajo v glavnem romantična dela, renesančna dubrovniška komedija ter sodobna dela. Že pet sezon smo igrali na prostem (v Kvarneru imajo v vseh večjih krajih letna gledališča, katera redno obiskujemo).

»Imate na Reki dovolj ljubiteljev gledališča?«

— Obisk je dober, še nikdar nismo začutili krize glede gledavcev. Vsako našo predstavo si ogleda približno 700 ljudi. Naše gledališče je eno največjih v Jugoslaviji, saj ima 1200 sedežev. Za dober obisk se lahko zahvalimo odlično organiziranem abonentnem sistemu za delavce in dijake. Prvi v Jugoslaviji smo tudi uvedli samoupravljanje v gledališču. Januarja letos smo izvolili upravne odbore gledališča in posameznih oddelkov.

»V Ribnici ste nastopili z deli dveh avtorjev, Shakespeara in Držića. Katera dela je teže režirati?«

— Držića. Je bolj kompliciran in zahteva precej študija. O njegovih delih lahko trdimo, da so prigodnice, napisane za posebne prilike in so jih igravci sami dopolnjevali. Ravno z improvizacijo pa so se njegova dela priljubila pri gledavcih. Tudi kritika ga proglaša za našega prvega realista... Njegova dela so sedaj v glavnem predelana za oder. Tako Ženska pamet (ali Tripće de Utolće) nima niti naslova in je dobila sedanji naslov šele v novejšem času.

»Nekaj o gostovanju v Ribnici?«

— Iskreno povedano, bili smo prijetno iznenadeni. Nismo vedeli, da ima Ribnica, čeprav je majhen kraj, toliko publike, in to hvaležne, kulturno izobražene publike. Niti nismo vedeli, da imate tako lepo letno gledališče, ki velja za čudovito turistično senzacijo. Med predstavo Romea in Julije sem šel med gledavce. V zadnjih vrstah sem se ustavil in prisluhnil. Iznenadilo me je silno zanimanje preprostih ljudi za tako težak tekst. Res se je bolj slabo slišalo, toda ljudje so ponavljali verze, ki so jih izgovarjali igravci. Res, čudovita publika... In o festivalu? Vaš festival se mora razvijati, zavzemati vedno večji obseg, postajati še kvalitetnejši, Ribnica pa mora postati festivalski kraj, pomemben kulturni center tega dela Slovenije. Mogoče bi bilo tudi dobro, da bi festival trajal dalj časa, recimo mesec dni, predstave pa bi nekajkrat ponovili. No, ne vem, po mojem bi bilo tako dobro.

O gledališču bi dejal še to, da bi ga lahko z nekaterimi dopolnitvami lepo opremili. Nad odrom bi lahko napeli nekaj žičnih vrvi, oder pa tako dopolnili, da bi lažje postavljali kulise, pri čemer smo imeli sedaj precej težav...

»Boste prišli na tretji festival?«

— Radi bi prišli. V prihodnji sezoni bomo naštudirali Zlatarjevo zlato Avgusta Šenoe. Ribniški grad bi dajal fantastičen okvir za to delo. Pripravljene bomo imeli tudi Ribarske svadže (Goldoni) v čakovskem dialektu ter Ogridzovićevo Hasanaginico.

OBISK V DVEH PODJETJIH

Pred kratkim je Inšpekcija dela pri Občinskem ljudskem odboru v Kočevju pregledala še kočevski obrat podjetja INLES Ribnica (bivši LIO) in podjetje Elektro Kočevje.

INLES — OBRAT KOČEVJE: VEČ GROBIH POMANJKLJIVOSTI

Inšpekcija dela je med svojim obiskom na obratu INLES v Kočevju ugotovila več grobih kršenj predpisov o higiensko tehnični varnosti.

Delovni prostori so prenatrpani z raznim materialom in stroji. Predvsem strojna delavnica bi morala imeti priročno skladišče, kamor bi vskladiščevali izdelke. Zaradi prenatrpanosti, ki ovira delavce in je proizvodnja manjša, če pa bi izbruhnil požar, delavci sploh ne bi mogli na prosto ali pa se bi posrečilo uiti smrti le nekaterim.

Okolica poslopij je preveč založena z lesom in lesnimi odpadki, kar bi bilo zelo nevarno, če bi izbruhnil požar. Gasivci, ki jih imajo v podjetju, ne bi mogli uspešno posredovati. Skladovnice lesa bi morale biti, kot predvideva že pravilnik, oddaljene od poslopij najmanj 10 m.

Prehodne poti niso označene. Prav tako niso obeležene odvozne in dovozne poti. Tudi v delovnih prostorih niso označene prehodne poti (kar zaradi prenatrpanosti niti ni mogoče). Prav zato pa se lahko pripetijo tudi težke in smrtne nesreče.

V lakirnici je nevarno. Prah nitrolaka, ki je eksploziven, pokriva stene lakirnice tudi po več cm na debelo. Pod v lakirnici je lesen. Lakirnica je poleg ročne mizarske delavnice in bi v primeru eksplozije lahko poškodovala tudi delavce v tej delavnici. Med obema delavnicama bi morali biti vsaj dve močni vmesni steni z močnim protipožarnim zidom. Za eksplozijo bi v teh prostorih zadoščala že prižgana cigareta. Bivši LIO je že prejel odločbo o ureditvi lakirnice od OLO Ljubljana, vendar je ni upošteval. Inšpekcija dela bo izdala novo odločbo, v kateri bo določila, da morajo biti odstranjene vse pomanjkljivosti v lakirnici, če ne, pa bo izdala nalog, da se lakirnica zapre.

Po delavnicha tudi ni dovolj opozoril. Prav bi bilo, da bi (tudi ostala podjetja) upoštevala pravilnik, ki govori, da morajo imeti vse gospodarske organizacije na vidnem mestu in v posameznih oddelkih podjetja objavljena navodila, letake in drugi propagandni material, izdan za varstvo življenja in zdravja zaposlenih. (Se pravi, da bi morali imeti navodila, kako se ravna s posameznimi stroji.)

Sanitarije ne odgovarjajo, razen v furnirnici, kjer pa so zanemarjene. Potrebno je napraviti tudi garderobe in kopavnico ter higienski kotiček za žene.

Novi stroji so primerni zaščiteni in opremljeni s podajavnimi napravami (Holzher), medtem ko to ni mogoče trditi za vse starejše stroje.

Ob zaključku bi poudarili, da se v tem obratu pogosto ponesrečijo prav mojstri. Vzrok bo verjetno v tem, ker so preveč prepričani v svoje znanje in spretnost.

ELEKTRO: NEPRIJAVLJENA STROJA IN DRUGO

Inšpekcija pri podjetju Elektro v Kočevju na higienskem področju ni zapazila bistvenih pomanjkljivosti, pač pa jih je našla več na tehničnem.

V visoko in nizko napetostnih prostorih trafo postaje nimajo povsod, kjer bi bilo nujno, nameščenih gumijastih preprog. Na hodniku glavnega skladišča imajo naložene razne predmete, ki ovirajo prehod in ogrožajo varnost. Dimnik na podstrešju dvorane ni ometan, kar lahko povzroči požar.

Inšpekcija je odkrila tudi dva stroja, za katera podjetje nima obratovalnega dovoljenja. Zastopnik podjetja je trdil, da nameravajo ta dva stroja premakniti v druge prostore in šele takrat zaprositi za obratovalno dovoljenje, vendar bo inšpekcija kljub temu uvedla proti podjetju upravnokazenski postopek.

Tudi gasivni aparati niso predpisano opremljeni, čeprav je podjetje prejelo od TNZ odločbo o odpravi pomanjkljivosti.

V starih avtomobilskih garažah nimajo ventilacijskih naprav. V vseh štirih garažah imajo navadno električno napeljavo, namesto plinotesne, in navadna električna stikala. Taka napeljava pa lahko povzroči eksplozijo, kot se je to zgodilo pred približno dvajsetimi dnevi v INKOP. (Delavec je obrnil stikalo. Nastala je iskra, ki je prišla v stik z bencinskimi hlapi in povzročila eksplozijo ter pri tem poškodovala delavca in povzročila materialno škodo.)

Bolj bi morali kontrolirati, kako opravijo delo njihovi monterji po raznih delavnicah in hišah. Zaradi površnega dela namreč lahko pride do nesreč in škode.

Inšpekcija je ugotovila, da ima podjetje 6 vajencev. Ti vajenci pa imajo sklenjeno pogodbo le s podjetjem, pogodbe pa niso potrjene od ObLO.

Iz zapisnikov sej delavskega sveta podjetja Elektro je opaziti, da so na sejah večkrat razpravljali o HTV in tudi občutno zmanjšali število nesreč pri delu, ki jih zdaj pravzaprav ni. Vsi električarji so morali tudi polagati izpite iz varnostne službe.

*

Pri našem zadnjem poročilu Inšpekcije dela je prišlo do neljube pomote. V članku **Dve nesreči** smo spravili na drugi svet teracerja Steva Vidoviča, ki pa je k sreči živ. Vidovič se pri nesreči namreč ni smrtno poškodoval, ampak bi se lahko smrtno poškodoval. Kljub nesreči je imel (če lahko tako rečemo) srečo, da ni padel v betonski jašek pod oknom, ampak na kup gramoza poleg jaška in tako niti ni dobil smrtno nevarnih poškodb.

BELEŽKE Z II. RIBNIŠKEGA FESTIVALA

Značilnost — kvaliteta

Za II. ribniški festival lahko mirno trdimo, da je napravil v primerjavi z lanskim kvaliteten skok, pa naj bo to nastop celjskh amaterjev, fizkulturni večer, predstave reškega gledališča ali celovečerni koncert pevskega zbora Jakob Gallus iz Kočevja. O prvih dveh večerih smo že poročali, ostanejo nam torej še štirje večeri...

V tretjem festivalskem večeru so nastopili člani reškega gledališča Ivanc Zajc s Shakespearovo dramo **Romeo in Julija.** Predstava je bila na dostojni višini, torej kvalitetna, kakršnih smo doslej videli v Ribnici bolj malo. Najpomembnejši svetovni dramatik Shakespeare je v tem delu prikazal veliko, a tragično ljubezen pripadnikov dveh velikih družin iz srednjeveške Verone, med katerima vlada brezmejno sovraštvo in krvno maščevanje. Mlada Romeo in Julija pa sta dokazala, da ljubezen ne pozna meja, da je ne ovira niti najhujše sovraštvo; da, ljubezen lahko spremeni najhujše sovražnike v prijatelje... In končno, na njunem grobu sta družini šele spoznali, kaj sta izgubili zaradi svojega nepomirljivega sovraštva — in se pobotali.

Igravci so bili kos težavni nalogi, ne glede, kakšno vlogo je kateri imel. Vse pa je s svojim sijajnim nastopom in gladko izgovorjavo prekašala Julijina pestunja. Naj omenim še, da so igravci stihe izgovarjali jasno, razločno, da jih je bilo slišati tudi v najoddaljenejši kot avditorija.

Naslednji večer so se reški umetniki predstavili z renesančno dubrovniško komedijo **Ženska pamet (Tripće de Utolće)** Marina Držića. Kolikor je bilo v Romeu in Juliji žalosti in tragike, toliko je bilo v tem delu veselja, norčij in pravih Držićevih prebliskov in prešernosti, kar vse je še stopnjevalo izvajanje v kotorskem dialektu. Videlo pa se je, da so bili gledavci bolj navdušeni nad težkim Shakespearovim delom, ne morda zato, ker dialekta ne bi dobro razumeli, ampak preprosto zato, ker jim težja dela »bolj ležijo«. Lahko pa rečemo, da sta obe predstavi uspeli, da so se reški gledališčniki vzorno predstavili in da bodo na ribniških festivalih vedno dobrodošli...

Kakor je bil velik obisk na predstavah prvih štirih večerov, kakor so ribniški gledavci pokazali veliko zanimanje za kulturne prireditve, toliko bolj porazen obisk je bil v petek, ko so gostovali pevci iz Kočevja, toliko hujše je bilo razočaranje... Ob sedmih, ko bi se moral koncert pričeti, je še vedno zijalo 800 praznih sedežev! Šele čez eno uro se je nabralo nekaj gledavcev, tako da se je koncert lahko pričel. Za tako slab odziv je morda več vzrokov, vendar ni nobeden kdo ve kako tehten! Ali je med ribniškim občinstvom (o katerem vsim govorijo, kako visoko kulturno izobraženo je!) res tako majhno zanimanje za kvalitetno petje, ali so jih predstave med tednom preveč utrudile (in so hranili moči — in denar za sobotni humoristični večer!?) ali pa je po sredi »znamenito« in nerazumljivo trenje med obema krajema? Naj bo tako ali tako, na koncertu je bilo le nekaj deset ljudi, o katerih lahko trdimo, da jih je privabila res velika ljubezen do kvalitetnega zborovskega petja. Kljub temu pa moramo pograjati nekatere poslušavce iz zadnjih vrst, ki so prišli že med predstavo in so izrabili koncert za prijetne pomenke in opravljanja (ali še za kaj drugega!); žal je bila med temi »poslušavci« v večini mladina, kar se nam zdi toliko bolj čudno in nerazumljivo!

In koncert? Izpolnil in celo presegel je vsa pričakovanja! Kočevski pevci so pod vodstvom neutrudnega dirigenta Miloša Humeka odpeli dvajset pesmi različnih avtorjev (na začetku dve težki in zahtevni skladbi mojstra in vzornika Jakoba Gallusa-Petelina, ki baje izhaja iz Ribnice), njihovo petje pa je bilo kvalitetno in ubrano in nikjer nismo začutili krize, v kakršni naj bi bil, po mnenju nekaterih, zbor. Vsekakor je škoda, da je bil odziv na koncert tako slab in da zbor tako malokrat (morda upravičeno!?) zaide v Ribnico.

Drugi ribniški festival (v pričakovanju tretjega) se je končal v soboto, ko se je kljub deževnemu dopoldnevu popoldne in zvečer zjasnilo (čeprav bi se moral končati šele v nedeljo z Držićevim Dundo Marojem v izvedbi ribniške Svobode). Ribničani, znani po svojem zdravem, hudomušnem humorju, so pripravili zabavni program, vmes pa so nastopili pevci s Slemen in sodraški mladi tamburaši, Slemenski fantje so se od lanskega leta, ko smo jih slišali na festivalu, popravili, še bolj uglasili in vskladili svoje glasove in nam zapeli nekaj pesmi res dobro in ubrano, pohvaliti pa je treba tudi mlade tamburaše iz Sodražice, ki so k temu večeru prispevali izdaten delež. V humorističnem delu večera pa so se Ribničani porogali sami iz sebe, iz svojih napak in slabosti, obrali peke, gostilničarje, trgovce in občino, visoki Inlesov dimnik, ki bruha cente saj na perilo ribniških gospodinj itd. Kjub temu pa (čeprav smo se nekajkrat prisrčno nasmejali) večer ni dosegel učinka, ki bi ga lahko in ki smo ga vsi pričakovali. Vedeti moramo namreč, da morajo biti humoristični večeri vsakega ribniškega festivala res **ribniški humoristični večeri,** biti morajo torej kvalitetni (kakor vse festivalske prireditve), da bodo privabili gledavce tudi iz oddaljenejših krajev, skratka res v znamenju priznane in po »cajlm svajt« razglašene ribniške hudomušnosti (da namreč ljudje ne bi odhajali nezadovoljni, nasprotno, da bi jih vsako leto bilo še več, da bi bil avditorij premajhen — in bi ga morali — prav po ribniško — razriniti!). In še tole: predstava mora biti tekoča, sproščena, izvajavci (ne le nekateri) elastični, domiselni, ne sme biti dolgih pavz (značilnih za letošnji večer — morda pa je tudi to bil del večera?).

Skratka, kakor sem nekje že poudaril, ribniški večer mora biti prožen, vesel, kakor so veseli Ribničani, pripravljati pa ga je treba vse leto, zbirati »cvetke« in ga pred festivalom samo še »zrežirati«...

In še nekaj besed o publiki. Skoraj vsak večer se je nagnetlo v stari grad silno veliko ljudi, da gostje sploh niso mogli verjeti, da premore Ribnica toliko in tako kultivirane publike. To drži, vendar pa bi tudi gledavci lahko bili včasih bolj disciplinirani. Mogoče je včasih motilo tudi preveliko število otrok (?!). In nekaterim na uho: vhod v letno gledališče je preko mostu in ne preko obzidja, kakor so nekateri delali, v tej svoji (sicer hvalevredni) vnemi pa obzidje precej poškodovali (ne računajoč, da so prišli na predstavo zastonj!).

Beležke s festivala: F. GRIVEC
Fotografiral: M. MOHAR

Iz zgodovine NOB

Tragedija v bolnici Ogence pri Loškem potoku

Dolga je bila tista noč, dolga in mučna. Ne vem, kako je prišla zora. Sedaj bodo prišli Italijani, Senčar jih bo pripeljal. Sigurno nas bo izdal. Vsak čas bodo prišli Italijani, ker Italijani napadejo z nastopajočim dnem. Ne bodo nas iznenadili, na straži je Mimica in Ciril poleg nje.

Ura je okrog poldne. Na glad niti ne pomislimo. Z Ivanom Snojem sva nekaj šepetala. Ne vem, o čem sva govorila, ker je bilo vse skupaj tako težko in mučno. Najbrž o tem, da nas bo Senčar izdal.

Tedaj smo zaslišali streljanje. Streljala sta Mimica s pištolo, Ciril pa s puško.

Torej smo izdani!

Mimica in Ciril sta streljala na Italijane, ki jih je pripeljal izdajavec Senčar. Potem sta po lestvi hitro prišla v jamo. Ciril strelja s puško v Vinka, ki ga pa ne zadene, nato ustreli sebe naravnost v srce. Mimica strelja s pištolo sedaj enega, sedaj drugega ranjenca. Trije tovariši stisnejo glave skupaj, eden poleg drugega, da Mimica z enim strelom ubije vse tri, ker ni imela dovolj krogel. Ranjenci padajo eden čez drugega. Z Ivanom čakava, da pride Mimica še do nas in nas ubije. Mimica pa gre mimo naših nog in strelja v naslednjo skupino ranjencev. Strelja na vse strani hitro in energično. Oči ji gorijo. Njene kretnje so hitre in ne spregovori nobene besedice. Malo dlje od nas se slišita dva poslednja strela, ki sta končala še njeno mlado življenje.

Vse skupaj se je odigralo v nekaj sekundah. Ne vem več, koliko nas je ostalo živih. Z Ivanom leživa na ležiščih. Ivan si poskuša sam vzeti življenje s pasom. Trije ranjenci poleg nas niso še mrtvi, glasno hrčijo in se davijo. Mimica ni streljala na pravo mesto, mučijo se, obliti s krvjo.

Italijani streljajo v jamo z mitraljezi, kar na slepo mečejo bombe. Kamenje leti na vse strani. Od zunaj se slišijo glasovi, ki pozivajo na predajo. Mi se ne predamo, čeprav za nas ni rešitve.

»Pridite ven, ali boste vsi poginili,« nas pozivajo.

Na zadnjem koncu jame se sliši stok ranjenca, ki je ponovno ranjen od Italijanske bombe in kliče Mimico, naj ga ubije. Mimica pa že leži mrtva med ostalimi.

»Mimica je že mrtva,« se sliši nek glas. »Prinesi mi njeno pištolo,« odgovori drugi. Še je poleg naju nekdo živ, ki vstane na pozive tovariša. Ves je polit s krvjo, roka mu je skoraj odtrgana od bombe. Z zdravo roko konča življenje tistim trem, ki so se še mučili, ves izčrpan pade, ker je na kraju moči. Pištole od Mimice ni našel, ker je prej padel.

(Nadaljevanje prihodnjič)